

List za koristi delav-
skega ljudstva. Delavci
so opravičeni do
vsega kar producirajo.

This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

PROLETARIAT

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4008 W. 31. Str., Chicago, Ill.

"Delavci vseh dežela, združite se!"

PAZITE!

na številko v oklepaju,
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, prileplje-
nega spodaj ali
na ovitku, Ako (377)
je številka
tedaj vam s prihodnjo
številko našega lista po-
stebe naročnina. Prosi-
mo, ponovite je takoj.

Štev. (No.) 376.

Chicago, Ill., 24. novembra November 1914.

Leto (Vol.) IX.

Socializem opravičuje ponos.

Našemu svetu manjka gotovo marsikaj; ali raznovrstnosti ima skoraj dovolj, včasih nemara še preveč. Tudi med ljudmi je velika. Med množičnimi variacijami je tudi vrsta ljudi, ki jih je sram, da bi bili socialisti.

Razume se kar samo od sebe, da nimajo taki čudaki prav nobenega pojma o socializmu; kajti če bi ga poznali, bi mu lahko nasprotovali, lahko bi ga sovražili, ali nikdar ne bi mogli prihajati na tako absurdno misel, da bi moralo biti kakšnega človeka sram zaradi socializma.

Dosti je idealov, katerim človek lahko posveti svoje stremiljenje, če noče živeti kakor bacek iz dneva v dan, sprejemajoč ponižno in ravnodušno, kar pač prinese življenje. Med nevišjimi ideali našega časa pa je socializem.

Če posveti človek svoje delo socialističnemu cilju, ima pravico, da je ponosen, ne pa da bi ga bilo sram. Kajti s tem, da služi velikemu idealu, poviša človek samega sebe.

Ali pa je socializem res velik? V čem je njegova veličina?

Socializem spoznava in uči, da zahteva človeško življenje napredek. Tam, kjer ni napredka, je neizogibno mrtvilo. Življenje je gibanje. Ves svet je osnovan na gibanju. Naša zemlja, ki se nam zdi mrtva, nepomična, kakor da je vkopana v kakšno vsemirsko skalovje, se suče sama okrog sebe in okrog sonca; to sonce pa potuje po vesoljnosti v določeni smeri in mi potujemo z njim. Naša luna nas spremlja, mi pa spremljamo sonce. In vse neštete zvezde v neskončnem pro-

storu, kar jih vidimo in kar jih ne vidimo, se sučejo in gibljejo. Meglovine v neizmernih daljavah, iz katerih se šele razvijejo novi svetovi, so polne gibanja.

Če obrnemo svoj pogled iz velikega v malo, opazimo povsod isti zakon. Cestna mlada se zdi človeku slika absolutne lenobe. Ali tudi v njej ni mrtu. Na milijone, na milijarde bitij živi v njej, neskončno majhnih, da jih opaziš le v drobnogledu; ali bitja so in žive in se gibljejo.

Gibanje je življenje.

Če pa potegnemo od sedanjosti črto nazaj do skrajnih časov preteklosti, o katerih nam more kaj povedati znanost, ki ne čita le v knjigah, ampak tudi v zvezdah, v zraku, v rastlinah, v zemlji, v vsem, kar je zemlja v vekovih shranila v svojem krilu, tedaj spoznamo ob tej črti, da ima vse gibanje gotovo smer.

Vse je razvoj. Iz malega zrna se razvije kal, iz kali stebelce; na njem se pojavijo popki, iz njih se razvije listje, cvetje. Iz ogromne plinaste megle se je razvil solnčni sistem s svojim centralnim telesom, s planeti, trabantmi, planetoidi, kometi.

Vse razvoj označuje napredek. Vse se razvija iz enostavnega v sestavljeno, iz grobega v fino, iz malo primernega v bolj primerno. Vse naše živalstvo, ki nam služi v neštetihih ozirih, se je razvilo iz živali primitivnejših vrst. Drevje, ki nam danes rodi najzlahotnejše sadje, je nekdanj rotilo lesnike in neužitne plodove. Človek sam je produkt razvoja.

A človeška družba?

Tudi ona ne stoji, ne more stati izven vesoljnih zakonov. Vemo, da se je tudi ona razvijala, in vemo, kako se je razvijala.

Iz najenostavnejših začetkov se je razvila do današnjega, neskončno kompliciranega kapitalističnega organizma.

Svetovni zakoni se ne ustavijo nikjer in nikdar. Razvoj tudi v človeški družbi ne more obtičati nikdar in nikjer. Dokler bodo na zemlji ljudje, se bo njih družba razvijala. Okameneti ne more.

Kdo bi mogel oporekati tej resnici?

Toda — veliko vprašanje se javlja: Koliko vpliva je imela človeška družba sama na svoj razvoj? Koliko zavednega vpliva?

Vse življenje, vse oblike družbe in vse njih izreembe so bile odvisne od razmer, nekoliko večji od posameznih individualnosti, toda v zelo majhni meri, v veliko manjši, nego se navadno uči.

Človeška družba kot celota pa še ni prišla do zavesti. Podvržena je bila vsakovrstnim vplivom; sama ni mogla vplivati na svoj razvoj, ker ni imela enotnega družabnega čuta, enotne družabne misli, ker ni imela svoje volje in svojih ciljev.

Socializem hoče povzdigniti človeško družbo na tako stopnjo, da bo mogla s svojo roko poseči v svoje življenje.

Človeška družba ne more postati vsegamo- gorna. Ona je le majhen del vesoljnosti in življenja v vesoljnosti. V neskončnosti svetov ni človeška družba več kakor rod mravelj ali trop kobi-

lic. Človekove sile so omejene in omejene ostanejo tudi sile njegove družbe.

Socializem ne leta za utopijami in ne obljubljuje vsegamočnosti.

Ali — naj smo še tako majhni v vsemirju, človek je človeku vendar največ; človeško življenje mu je največ vredno, človeški cilji so mu najvišji.

Socializem hoče zbrati vse sile človeške družbe, danes neurejene, kaotično delujoče, pogostoma druga drugo uničujoče, da dosežejo v harmoniji najvišji učinek.

Socializem hoče, da postane človeška družba enoten organizem, ki bo sposoben za enotno socialno voljo in si bo mogel postaviti družaben cilj.

Socializem hoče, da se človeštvo zave samega sebe. Namesto da bi bila človeška družba igrača, žoga, ki jo mečejo neznane sile sem in tja, naj v bodoče s svojo roko poseže v svojo usodo, naj po svojem spoznanju in po svojih potrebah razumno ravna svoj razvoj.

Kdo nam more označiti višji cilj za človeka?

Kdor posvečuje svoje delo največjemu, kar je mogoče, nima vzroka, da bi ga bilo sram, ampak lahko je ponosen. Čim več stori za veliki cilj, tem opravičenejši je njegov ponos.

Ne pravimo: Prevzetem. Človek je vedno le človek, zato ni prevzetnost nikogar opravičena. Ali kjer je spoznanje vrednosti, tam je ponos. In vrednost socializma je tako velika, da je ne presega v sedanjosti nič.

HRABROST.

Pesniki v Evropi so dobili nov motiv za poezijo.

Pravzaprav je že zelo zelo star; prišel je iz mode, ker je bil že silno obrabljen. Ali časi se izpreminjajo in moda kakor kolo, ki se vrtil. Kar je danes spodaj pride jutri lahko zopet gor.

Kdor je pred kratkim opeval vojaško slavo in sabljaško hrabrost, je bil smešen. Danes je zopet junštvo največja čednost. Žurnalisti, pesniki, novelisti — vsi pišejo tako kakor za ces. kr. polkovna berila.

Vse znanje, vsa umetnost, vsa kultura ne velja nič, razun če služi organiziranemu ubijanju. Kdor bi danes našel zanesljivo sredstvo proti raku ali tuberkulozi, kdor bi izumel stroj, ki bi naravnost iz drevja izdeloval papir, kdor bi odkril kemičen proces s katerim bi se kraški kamen izpreminjal v rodovitno prst, ne bi štel danes toliko kolikor najsurovejši nevednež, ki se more izkazati, da je pobil dvajset ljudi.

Hrabrost je ideal! Hrabrost povzdiguje človeka! Odlikuje ga! Njegovo vrednost povišuje! Veliko sicer dobrih ljudi misli, da je res tako in da moramo oboževati bojno hrabrost.

Mi pa ne mislimo tako.

Razumemo, da mora tisti, ki je pognan v boj, varovati svoje življenje in iz tega razloga uničevati druga življenja. Ali to smatramo za žalosten, ne pa za vzičen posel. Tiste, ki ga morajo izvrševati, obžalujemo, občudovati jih pa ne moremo za nobeno ceno.

Za hrabrost se smatra predvsem brezobzirnost do lastnega življenja.

"Sovražnikove krogle so jih metale ob tla kakor snope; trumoma so padali. Pa vendar so drvili naprej, neustrašno, prezirajoči smrt. Junaki! Junaki!"

Ubogi reveži — pravimo mi. Kaj? Zaničevati svoje življenje naj bi bila najvišja čednost za človeka?

Tako pravijo zdaj lažnivi!

Obžalovanj vredni ljudje, ki jim verjamejo!

Kdor ima na svetu kakšno nalogo, kdor razume, da ima opraviti kakšno delo, da je za to sposoben in da ga to delo potrebuje, priznava svojemu življenju toliko vrednosti, da ga ne bo brez pomisleka vrgel od sebe kakor jajčjo lupino.

Ni treba, da bi bil človek zaljubljen v samega sebe in se smatral za nekakšno edino bitje. Ali kdor čuti, da ni le za to na svetu, da je in pije in včasih smrči, bo spoštoval svoje življenje in si ga gledal ohraniti, zato da bo mogel izpolniti svojo nalogo na svetu.

Klobuk zavržem, kadar ni nič več vreden. Naj li postavljam vrednost svojega življenja na enako višino kadar vrednost obnošenega, ogojenega, preluknjane klobuka, to se pravi na višino ničvrednosti?

Če morem to storiti brez pomisleka, tedaj pač dajem sam sebi žalostno izpričevalo. Ali tedaj ne smem zahtevati da naj me ves svet smatra za nekakšnega boljšega in višjega človeka.

Mogotci potrebujejo ciljev za puške, hrane za kanone. In ker je težko žrtvovati svoje življenje, zlasti težko žrtvovati ga za nič, so si izmislili

bojno slavo, da morejo lože gnati žive ljudi v smrt in pogin.

Stoletja so se dali ljudje varati s to zlagano slavo. Lovili so se v past, v kateri je bila "hrabrost" za vabo.

Tudi tej pošasti je treba strgati krinko z obraza. Proč s temi vencji, spletenimi, da bi umetni vonj premagal smad gnulobe! Proč s junaškimi haljami, ki zakrivajo neizmerno smrt!

Življenje sposobnega moža je vredno življenja. Ljubiti svoje življenje ni sramota. Varovati svoje življenje ni slabše, kakor žrtvovati ga na tuj ukaz.

JABOB IN EZAV.

Kdo ne pozna svetopisemske zgodbe o Jakobu in Ezavu?

Brat je brata ukanih. Za skledo leče mu je odkupil pravice prvorojenstva.

Odrasli ljudje katerim ni teologija poklie, večinoma pozabijo na biblijo. To je škoda. Knjiga je zelo zanimiva, četudi je znanstveno dokazano, da je sestavljena od raznih pisateljev, da je torej ni mogel Bog dikirati enemu samemu.

Stari vzhodni pisatelji so imeli cvetočo fantazijo, bujne primere, bogat jezik — pa tudi dosti filozofije je bilo vmes.

Tudi zgodba o Jakobu in Ezavu je zanimiva in dovolj pomembna.

Ali se morete spomniti, kako ste bili takrat, v otroških letih nevoljni, hudi, ker se je zgodila taka prevara?

Prijatelji! Tista povest ima trajen pomen. Ezavi in Jakobu niso izumrli. Ozrite se, pa jih najdete cela krdeča.

Po Bogu in po Adamu smo vsi bratje. To je ena izmed najenostavnejših resnic. Ali ti bratje imajo kljub nemškemu pogovoru različne kape. In še mnogo družega je različnega med njimi.

No, pa neenakost je bila že v času Jakoba in Ezava na zemlji, drugače ne bi bil eden imel prvorojenških pravic. Tudi tista prevara se ne bi bila izvršila, če bi bila oba enakopravna. Zaradi neenakosti pravice se zgodi mnogo grehov.

Bratje smo. N. pr.: Brat Peter je gospodar, brat Pavel delavec. Peter ima lepo rezidenco s parkom, Pavel pa zasmrajen "rent", kjer piha veter skozi špranje. Brata sta. Peter se vozi z avtomobilom, Pavel pa skrbi, da ne zmanjka čevljarju dela. Brata sta; sila stara žlahta!

Pavel hodi v tovarno nad katero je zapisano Petrovo ime. Peter sam se vozi malo po Kaliforniji, malo po Evropi, hodi v gledališča, na koncerte, na ples.

Pavel izdelava vsak dan za dvajset dolarjev blaga. Če bi ga spravljaj in na koncu leta prodal, bratu Petru pa plačal odškodnino za stroj bi imel šeststisoč dolarjev. V dveh letih dvanajststisoč, v desetih šestdesettisoč dolarjev. Tridesettisoč bi si jih brez težave lahko prihranil.

Brat Peter pa pravi bratu Pavlu: Daj mi, kar izdelavaš. Dam ti za to plačo — dva dolarja na dan... Čez deset in dvajset in štiri-deset let ima brat Pavel tudi dva dolarja na dan, pa stare kosti.

Jakob in Ezav sta pobarantala...

Popi in organizacija.

Na letošnji konvenciji A. F. of L. se zopet oglašajo popi. Mi nismo dogmatični, ne živimo od predsodkov, ne generaliziramo, kadar govorimo o ljudeh, pa ne tajimo, da so tudi med duhovniki lahko ljudje, ki imajo pravo srce za delavstvo in mu žele pomagati v njegovih težkih bojih.

V Švici poznamo nekoliko duhovnikov, ki so socialisti z dušo in s telesom. Župnika Pflüger in Kutter sta znana po vsej Internacionali. Oba sta sodruga brez pridržka. Oba priznavata socialistični program v popolnem obsegu in brez zavajanja.

Župnik Pflüger je znan predavatelj in govornik na shodih. Župnik Kutter je napisal nekoliko krasnih knjig o socializmu.

Ko se je pred dvema letoma, ob izbruhu balkanske vojne, sešel izredni mednarodni socialistični kongres za mir, je imel svoje zborovanje v katedrali in cerkvene orglje so igrala marzeljezo.

To je bilo v Bazlu v Švici.

Ko je umrl "brezverec" sodrug Bebel in so ga nesli brez duhovniškega ceremonijela na pokopali-

šče, so zvonili vsi cerkveni zvonovi.

To je bilo v Curihu v Švici.

Zdi se nam, da v Ameriki večinoma ni tako. Škof Spaulding ki je pred kratkim umrl, je bil sicer socialist. Ali tisti popi, ki hočejo igrati vlogo v strokovni organizaciji te dežele, sploh ne marajo, da bi se delavstvo bojevalo za zboljšanje svojega položaja, temveč rinejo med delavce zato, da bi jih zadržali v meznem suženstvu in v odvisnosti od kapitala.

Letos so ti gospodje na konvenciji v Philadelphiji zopet pokazali svojo pravo barvo. Mister Gompers jim je sicer dal nekoliko odgovora. Ali po našem mnenju je storil to le zato, da ne bi bil kdo drugi odločneje posvetil tej gospodi.

Kaj imajo taki ljudje sploh opraviti v delavski strokovni organizaciji?

Dan volitev je za delavca dan obračuna. Volilna statistika pa kaže, da je še veliko delavcev, katerim ni nič ležeče na računih, ki jih morajo plačevati sami.

Hlapec ostani hlapec.

Dobre dve leti je tega, kar je neki nadškof v Nemčiji izdal pastirsko pismo proti delavskemu gibanju in v njem dejal: "Hlapec ostani hlapec."

Nič družega ne pomeni tisto načelo, katero je na letošnjem zboru A. F. of Labor pridigal prečastiti pater Walter George Smith ko je grmel proti nasilstvu in delavcem citiral svetopisemski izrek:

"Če te kdo udari na desno lice, ponudi mu še levo."

"Duhovni oče" ni mislil tega le tako v splošnem. Govoril je v zvezi z dogodki v Michiganu, Coloradu, Montani i. t. d. In menil je povsem resno, da naj bi delavci dobesedno izvajali ta ble-di nauk. Če ustrelje profesionalni razbijači tvojega tovariša, postavi se jim še ti golorok pred puško.

Ne vemo, če je v Ameriki še kdo, ki bi se upal zagovarjati tolovajstva, ki so se v Coloradu izvršila proti rudarjem. Celo kapitalistični listi, ki imajo zelo trdo vest se v vsem sporu ne drznejo zagovarjati Rockefellerjevih masakrov.

Krščanski duhovnik mora pri-

ti, da ima toliko poguma, žalostnega poguna!

Toda načelo, da naj hlapec ostane hlapec, je že davno prišlo ob veljavo. V Ameriki so milijarderji, katerih očetje so bili manj kakor hlapci; očetje sami so postali bogataši, njih sinovi so pravi kralji.

Zakaj ne gre pater Smith k takim gospodom pridigat, da naj nastavljajo svoje lice za klofute?

Veliko je bogatinov, ki so nagrabili svoje zaklade z očitnimi svetu znanimi sleparijami. Delavci zahtevajo le pošten zaslužek za svoje delo.

Ampak pri Rockefellerju se lahko kaj dobi — tudi za sveto cerkev. In kako je denar izprešan iz krvi, tega tudi sveta cerkev ne vpraša.

Evropski vladarji mislijo, da je Kulturi včasih treba počitka kakor njim, pa so jo zato poslali na dopust.

V Massachusettsu se boje rdeče barve. Zdaj pričakujemo zanesljive zakone zoper prelivanje delavski krvi, ki je tudi rdeča.

Duhovni gospodje, ki bi nadvse radi pasli delavce kot svoje ovčice in bačke, pač dobro poznajo sveto pismo. Saj ga radi citirajo, kadar je prilika za to in kadar je ni.

To spada v njihov poklie in tako daleč bi bilo to popolnoma v redu.

Če nam stvar ni docela všeč imamo za to le ta razlog, da so gospodje zelo enostranski. Kot dobri poznavalci svete knjige b morali biti temeljitejši.

V svetem pismu stoji tudi izrek, da naj se delavcu ne trga za služena plača. Nebeški vavpoti gotovo ne bodo tajili tega, ker se jim vsak hip lahko dokaže črno na belem.

Sveto pismo ni narodnogospodarska študija, pa se ne more pričakovati, da bo na dolgo in široko razlagalo, kaj je pravičen zaslužek.

Za to pa imamo danes druge pripomočke. Nič ne bi bilo težkega izračunati, kakšna plača je pravična. Koliko so vredne surovine, ki jih delavec dobi za obdelovanje, se ve. Koliko je vredno izgotovljeno blago, je tudi znano.

Koliko se pri delu obrabijo stroji in koliko je družega, eventualno gospodarjevega dela poleg, so lahko dožene.

Ali poznajo maziljeni gospodje kakšno podjetje v Ameriki, da plačuje svojim delavcem na tak način?

Lahko bi vprašali, kako so kapitalisti sploh prišli do tovarn, do železnice, do jam, do ogromnega sveta, do strojev, do surovin. Toda brez obzira na to bi morale biti delavske plače najmanj dvakrat do trikrat tolike kakor so.

To bi se vjemalo s svetim pismom.

Zakaj ne povedo poznavalci svetega pisma in advokati božje pravičnosti tega gospodom Rockefellerjem, Carnegiejem, Morgani i. t. d.?

Ker se jim ne smejo zameriti. To je vzroka dovolj.

Kapitalisti mislijo da bo človeška družba vedno kapitalistična.

Pred več kakor stotisoč leti so naši predniki v Evropi tudi mišljali, da bo človek vedno jedel človeško meso.

Pred 27 leti.

II.
Človek je socialno bitje. Živeti mora samo v družbi. To je neizpremenljivo dejstvo. Če s tem, da ima organizem sesavca, je to dognano. A tudi med sesavci ne stoji, kar se tiče neodvisnosti od življenja, nikakor v prvi vrsti. Človeški otrok je veliko dlje navezan na oskrbo staršev ali pa sploh odraslih ljudi, kakor žrebe, tele i. t. d. Dolge mesece je treba, preden shodi. A s tem še nikakor ne pridobi samostalnosti.

Če bi mogel človek živeti popolnoma prirodno, to se pravi brez vsake kulture, edino od tega, kar bi našel neposredno v naradi, bi bil v najugodnejšem slučaju odvisen od družbe do tistega časa, ko bi telesno in duševno toliko dozorel, da bi znal in mogel sam skrbeti za zadoščenje svoji potreb.

Potem bi eventualno lahko živel življenje — puščavnika.

Ali sedanjí človek je že kulturno bitje. Višina kulture je sicer zelo različna, toda niti ona plemena, ki jih imenujejo civilizirani narodi divjake, ne žive in ne morejo živeti popolnoma brez kulture; tudi ona so socialna.

Eskimoti, ki prebivajo po najsevernejših deželah, žive še dandanes v kamniti dobi; to se pravi: Poslužujejo se kamnitnega orodja in orožja. Izvzemši nekatera njihova plemena, ki prihajajo v dotiko s civiliziranimi narodi, jim je železo prav tako neznan kakor onim kanibalskim ljudem katerih kosti in lobanje je našel zagrebški profesor Kramberger Gorjanović blizu Krapine in ki so tam živelí pred nemara 100.000 leti.

Za naše pojme je kultura teh ljudi neskončno nizka. Ali vendar je kultura in zahteva družabno življenje. Zamoreci ob ekvatorju lahko žive nagí; zanje bi bila obleka celo muka. Eskimoti v krajih severnega ledu potrebujejo prav toplo obleko na prostem; in v svojih "hišah" ne bi mogli biti nagí, kakor je njih navada, če si ne bi znali v onih polpodzemeljkih jamah napraviti umetne visoke temperature, ki je seveda spojena s tako atmosfero, da je Evropejec ne more dihati.

Eskimoti potrebujejo tudi hrane. In priroda je na severu zelo skopa. Vegetarijanci ne bi mogli tam nič opraviti s svojo propagando, kajti rastlinstvo ne daje tam skoraj nobene hrane.

Ponajveč si jo morajo iskati v morju. Zato potrebujejo čolnov. Morje je rado viharno. Čolni morajo biti taki, da so ribiči v njih kolikor mogoče varni. Zato je treba veliko iznajdljivosti in spretnosti. Tak "kajak" je prevlečen s tulnjevo kožo, ki jo potegne ribič preko sebe tako da je ves čoln podoben velikemu čevlju, v katerega se zarije Eskimo do prs.

Za lov na morske živali in severne jelene potrebujejo orožja. Po leti, ko morajo nomadizirati kakor zahtevajo lovske prilike, jim ne koristi podzemeljska koča, pa se poslužujejo šotorov iz kože.

Divjaki!
Ali vendar zahteva tudi to "divjaško" življenje dela in — delitve dela in vzajemnosti.

Socialno življenje. Zelo primitivno, po naših nazorih bedno življenje, umazano polno praznovanja, ali — socialno življenje. Če ne bi pomagal drug drugemu, ne bi mogli živeti.

Mi nismo več divjaki. In gotovo si ne želi nihče več nazaj v ono življenje, ne v to, ki ga žive Eskimoti v severnem ledu, ne v ono, ki ga imajo Patagonci v najjužnejši Ameriki, ne v tisto kategorga se vesele prebivalci polinezijskih otokov v Tihem oceanu.

Mi smo otroci sedanje kulture. Kolikor koli kdo izmed nas kritizira to kulturo, vendar ne bi nihče hotel, da bi propadla ali pa da bi se zmanjšala. Ne nazaj, temveč naprej se upirajo naši pogledi.

A sedanja kultura je plod socialnega dela.

Ves napredek je bil od prvih časov človeštva pa do danes spojen s stalno množitvijo in komplikacijo dela, in vsled tega nujno tudi z vedno večjo delitvijo dela.

Kultura pomeni pomnoževanje človeških potreb in njih zadovoljevanje. Divjak pozna le one potrebe, ki mu jih neposredno diktirajo pogoji eksistence. Jesti in piti moraš, če hočeš živeti — to je najizogibnejše. Prva divjakova misel je posvečena zadoščenju te potrebe.

Ali treba se je tudi braniti sovražnikov. Vsa priroda jih je polna. Vsaka žival jih ima, človek še več kakor mnoge druge.

Zver katero težko premaga posameznik, lahko podleže na skupnem lovu. Solidarnost opravi večkratno delo: Odstrani sovražnika, pribavi hrane, kožo, rogove, kosti — vse porabne snovi.

S pomnožitvijo ljudi, z naseljevanjem v stalnih krajih se prične poljedelstvo, izprva primitivno, ali čimdalje bolj napredno, komplcirano. To zahteva še več delitve dela.

Množe se desetletja; množe se stoletja. Kultura se razvija, sledeča večnemu zakonu. Kar je človek pridobil koristnega, si hoče ohraniti, od dobrega pa stremi k boljšemu. Pomnožene kulturne potrebe pa povečavajo tudi odvisnost človeka od človeka.

Kdor zahteva raznovrstnejše užitke, zahteva plodove dela od večjega števila ljudi. Mesar, zidar, krojač in čevljar ne morejo zadostiti potrebam kulturnega človeka. Kakor raste kultura, tako specializira delo. Ako se mi vname oko, pojdem rajši k okulistu, ki se venomer bavi s tem aparatom vida, kakor k zdravniku, ki mora danes zdraviti tuberkulozo, jutri operirati trebušni tumor, pojutrnjem lečiti vnetje obisti. Ure ne bom kupoval pri ključavnarju; a ker je pri njem ne dobim, se ji ne bom odpovedal, temveč pojdem k urarju: zato se pa ne bom pri njem učil astronomije, pri astronomu pa ne strojne tehnike.

Če mi zarji ne bodo delali miz, ne bodo imeli škode le oni ampak tudi jaz, ker ne bom dobil mize, ki jo potrebujem.

Človek je socialno bitje. Sedanjí človek je kulturno bitje. Kulturno socialno bitje. Družba mu je potrebna. Torej je odvisen od družbe.

Absolutni individualizem je nemogoč. Absolutne svobode ni v prirodi, absolutne svobode ni v družbi. V obeh so zakoni.

Francozko belgijski socialisti in vojna.

Velika vojna traja že čez tri mesece. Takoj ko je izbruhnila, je bila socialistična taktika predmet mnogih diskusij in polemik. Tudi mi smo pazno zasledovali vse dogodke, vendar pa nismo hoteli vlivati olja v ogenj, dobro vedoč, da ne bi mogli najlepši dokumenti izpremeniti položaja; pač pa bi se med sodrugi lahko razburile strasti brez koristi tako, da bi ostale trajne škodljive posledice.

Ali čas je zdravnik za mnogo bolezi. Na vsak način je danes mogoča mirnejša sodba, kakor v prvih dneh splošne razdraženosti. In ker hočemo, da dobe naši čitatelji potrební pregled dogodkov in si morejo napraviti sliko o rečeh, s katerimi se bo morala Internacionala veliko, oziroma temeljite baviti, kadar bo vojne konec, se hočemo sedaj kolikor le mogoče nepristransko zmeniti o socialistični taktiki v posameznih deželah.

Poslužiti se hočemo v ta namen kolikor mogoče dokumentov.

Za danes podajamo manifest francoskih in belgijskih sodrugov, ki pojasnuje njihovo stališče. Kakor je znano, so kmalu po izbruhu vojne socialisti v Belgiji in na Francoskem vstopili v ministristvo. S tem so izrekli, da je vojna na francoski in belgijski strani po njihovem mnenju opravljena.

To so hoteli povedati tudi nemškemu narodu, čemur je služil manifest, ki pa ni dosegel svojega cilja. Razumljivo je da ga pošta na Nemškem ni razširila. Pa tudi strankine instance v Nemčiji ga niso dobile popolnega, za kar je skrbela cesarska nemška cenzura.

Dokument, ki ima zgodovinski pomen, se glasi v slovenskem prevodu:

Manifest nemškemu narodu.

Kakorkoli se nam zdi očitno, da imata francoski in belgijski narod pravico bojevati se za svoj obstanek proti brutalnemu napadu nemškega imperializma;

kakorkoli sta francoski in belgijski odsek Internacionalne prepričana, da sta popolnoma izpolnila svojo mednarodno dolžnost proti vojni in za mir, je vendar važno, da predložimo ostalim odsekem Internacionalne s kratko izjavo nepristranski dokazilni material o dejstvih.

Kar se tiče francoskega odseka, nam ni treba upozarjati na dobo izpred vojne, na dobo ko je naraščal splošni furor kolonialne politike in oboževanja; na dobo, ko smo se bojevali proti maročanski politiki in proti zakonu o triletni vojaški službi, onemu zakonu ki je prišel kot posledica nemškega vojnega zakona o pomnožitvi stalne vojske.

Kriza, ki leži neposredno na danu sedanje vojne, je tisto, za kar gre sedaj. Ta kriza se je razpočila kakor zarota z avstrijskim ultimatom Srbije; in predvsem in še bolj se je ko je Avstrija odklonila miroljubni odgovor Srbije, razpršil zadnji dvom, da je nemški imperializem navdihoval to nastopanje Avstrije in hotel vojno.

V soglasju s mirovnim stremljenjem Internacionalne smo v tistih kritičnih urah stopili v stik s francosko vlado in smo zahtevali od nje zlasti, da naj z vsemi močmi, ki so ji na razpolago, podpira angleško posredovalno stremljenje, ker je to najboljša prilika za ohranitev miru, ter da naj izvrši s temi mirovnimi posredovalnimi poizkusi pritisk na rusko vlado.

Priznati moramo, da je francoska vlada odkritosrčno hotela mir in da je, kakor smo zahtevali stori-la vse, kar je bilo v njenih močeh, da bi ga ohranila.

Še popoldne tistega dne, ko so se prekinila pogajanja, je odšla delegacija socialistične skupine v zbornici k ministrskemu predsedniku mons. Vivianiju.

Gospod Viviani nam ni zatajeval, da dela agresivnost nemškega imperializma upanje na

ohranitev miru vse neverjetnejše. Ali potrdil je s poudarkom, da bo francoska vlada do zadnjega trenutka stori-la vse mogoče, da izrazi šanse za mir; in da se drže kljub vpadu nemških čet na francoska tla francoske čete še vedno osem kilometrov od meje; da se ne stori od francoske strani prav nič, kar bi moglo kaliti nadaljevanje mirovnih pogajanj, ki jih je želeli in ki so še vedno mogoča, dokler ostane nemški poslanik gospod von Schoen v Parizu.

Vztrajali smo na tem in zahtevali povsem odločno, da se izvrši takoj nova in demonstrativna manifestacija miroljubnega mišljenja Francije; da se pošlje Angliji nova zahteva za posredovanje s formalno izjavo popolnega in energičnega pritrjevanja Francije.

Gospod Viviani nam je bil videti pripravljen za ta korak in nam je obljubil da predloži še tisti večer ministrskemu svetu priporočilo oziroma zahtevo socialistične zbornične skupine.

Ali komaj eno uro, odkar smo zapustili ministrskega predsednika, je prišel gospod von Schoen v ministristvo zunanjih zadev in je zahteval povračilo svojih papirjev.

Nemški socialisti v društvu "Sozialdemokratischer Leseklub", ki žive v Parizu in so bili vsak dan pričel dogodkov in našega truda, so popolnoma odobravalí naše postopanje in delili naše upanje v mir.

Nasprotno pa imamo razloge in se bojimo, da nima delavski razred v Nemčiji, preslepljen z uradnimi izjavami, natančnega znanja o dejstvih.

Nemškemu delavskemu razredu predlagamo na uvaževanje veliko, pomembno dejstvo, s kateri mse konstatira, na kateri strani je bila volja za napad: Naskok na belgijsko ozemlje.

Ko se je bilo po krivem trdilo, da so pred napovedjo vojne francoski letalci metali bombe na Nürnberg, je dodala nemška vlada neutemeljeno trditve, da so francoske čete zasedle Belgijo, ali da se pripravljajo, da jo zasedejo. Celó tisti trenotek je Francija še napram angleški vladi formalno naglašala vpoštevanje nevtralnosti, kakor je bila stori-la že napram Belgiji.

Pod to pretvezo je Nemčija sama pozvala Belgijo, naj dovoli njeni armadi prehod; in ko je bilo to odklonjeno, je napovedala Belgiji vojno, pričela oblegati Lieges in vdrla na belgijska tla.

Tudi v Luxemburg je vdrla nemška vojska. Ta dejstva ki jih predlagamo mednarodnemu proletariatu, zadostujejo za dokaz, od katere strani je prišel napad in na kateri strani se je želela vojna. Če smo v tej kritični uri složni v parlamentu in v raznih deželah z vsemi drugimi strankami naroda, se zavedamo, da se bojujemo za načelo, katero smo tolikokrat skupno zastopali.

Ni se zgodilo z mislijo na napad, niti ne z mislijo, da bi bil odstop od hudobnih ali sovražnih čuvstev, da se je francoska vlada odločila za vojno.

Vsi smo prepričani, da branimo neodvisnost in samostojnost svojega naroda proti nemškemu imperializmu.

Ne bojujemo se proti nemškemu narodu, kateremu priznavamo samostojnost in neodvisnost prav tako kakor svojemu.

S prepričanjem, da vzdržimo načela svobode in pravice samoodločevanja narodov se podvržejo socialisti Francije in Belgije strogi potrebi vojne.

Uverjeni so, da bodo tudi socialisti v Nemčiji odobravalí njihovo nastopanje, kadar bo dognana vsa resnica.

- Za socialistično stranko Francije delegati v medn. soc. tajništvo: Jules Guesde, Jean Longuet, Marcal Sembat, Edouard Vaillant.
- Za delavsko stranko Belgije delegati v medn. soc. tajništvo: Edouard Anseele, Louis Bertrand, Camille Huysmans, Emile Vanderveide.

OSEMURNI DELAVNIK.

Prostor nam ne dopušča, da bi se podrobno bavili z vsemi dogodki na konvenciji A. F. of L. Nekateri pripetljaji pa odločno zahtevajo, da jim posvetimo nekoliko pozornosti.

Zboru je bila predložena resolucija, ki zahteva zakonito uvedbo osemurnega delavnika. Resolucijski odbor se je izrekel proti tej resoluciji in je priporočil drugo, ki pravi:

"A. F. of L. izjavlja, da naj uredbo plač in delovnega časa izvaja strokovno gibanje, ne pa zakonodajstvo, izvzemši če gre za žensko, otroško delo, za zdravje ali moralno, ali za uslužbenca nacionalnih državnih ali občinskih uprav."

Predsednik Gompers je mogočno napadel prvo resolucijo in zagovarjal drugo. Pri tem se je, kar stori ta gospod zelo rad, zaganjal posebno v "rdčkarje" in skušal osmešiti njih boj za zakoniti osemurni delavnik, češ da je ta boj škodljiv delavskemu gibanju.

Da nima gospod Gompers nobenega pojma o socializmu, je že davno znano. Tudi o resničnem razmerju med delom in kapitalom ima zelo megle- ne ideje, dasi je potoval po Evropi in dobil od ondotnih strokovnih organizacij precej pouka. Zdi se, da se že težko uči, ali pa se ne mara učiti. Na vsak način je sodrug Hillquith v debati z njim pred nacionalno komisijo dokazal, da so gospodu Gompersu temeljna delavska vprašanja in pogoji delavskih uspehov sedemkrat zapečatené knjige.

Bilo bi torej zelo previdno, če bi gospod Gompers ob takih prilikah malo manj prevzetno govoril o škodljivosti socialističnih bojev, ker bo moral sicer neizogibno doživeti še nekoliko hudih blamaž.

Ali nam ne gre za osebo gospoda Gompersa, temveč za osemurni delovnik.

Zahteva, naj se zakonito določi osem ur dnevnega dela kot maksimum, stoji že davno v socialističnem programu in socialisti so prav dobo vedeli, kaj so stori-li, ko so jo sprejeli.

Danes živimo v kapitalistični družbi, ki je državno organizirana. Četudi je cilj socializma, da odpravi kapitalistični sistem skrbi vendar tudi v sedanji družbi za čim izdatnejše zboljšanje delavskega položaja, zato da postanejo delavci sposobni za svoj boj.

Med te izboljšave spada v prvi vrsti skrajšanje delovnega časa, in nikjer ni rečeno ne v socialističnem programu, ne v kakšnih socialističnih resolucijah, da se ne sme delovni čas skrajšati

še bolj kakor na osem ur. Narobe! Socialisti hoče- jo, da se prepreči delo čez, ne pa izpod osem ur.

Boj za skrajšanje delovnika pripada v prvi vrsti strokovnim organizacijam. Gotovo! Ali kaj more škodovati strokovnemu gibanju, če mu pride zakon na pomoč in če zakon vsaj zavaruje to, kar so si delavci s strokovnim bojem priborili?

Socialistična stranka je polagala vedno veliko važnost na strokovne organizacije; kjer jih ni bilo pred njo, jih je sama ustanovila, n. pr. v Nemčiji, v Avstriji, na Hrvaškem, v Bosni, na Ogrskem, v Srbiji, v Rusiji, na Bolgarskem i. t. d. Ali socialistična stranka ve, da ima tudi moč strokovnih organizacij svoje meje pa je treba skrbeti, da ne nastane delavstvu škoda zaradi tega. Ta skrb pripada političnemu boju.

Gospod Gompers naavnost žali delavce, ako pravi, da bi zakonita določba osemurnega delovnika škodovala strokovnemu gibanju. To se ne more razlagati drugače, kakor da se ne bi delavci več brigali za strokovni boj, če bi zakoni določili maksimalni delovni čas in minimalno plačo.

Vsi, ki tako sodijo, imajo o pogojih delavskega boja popolnoma napačne pojme. In ravno v A. F. of L. je čudno, da morejo nastati take zmoti. Ni še ravno davno, ko so hoteli voditelji imeti nekakšno delavsko aristokracijo v unijah. Treba je le pomisliti na izredno visoke pristopnine, ki so jih zahtevale nekatero organizacije.

To izključevanje gmotno slabših delavcev ni bilo proletariatu pa tudi pametno ni bilo. Ali zrno je bilo v njem, ki ga je prav lahko razumeti. "Le tisti delavec se bo bojeval za boljše razmere, ki je vžil vsaj za malo poskušujo kaj boljšega" — to je misel, v kateri tiči veliko resnice. Povsod so izjeme, ali večinoma je tako, da ne bo mogoče pridobiti za boj tistega delavca, ki ga je beda že popolnoma potrla.

To razume tudi socializem, in zato hoče, da se delavstvu zagotovi neka stalna višina življenja, za katero se ne bo moral vedno iznova boriti. Ako se doseže zakonita določba osemurnega delavnika, ni s tem socializem na svojem cilju; ali delavcu se ni treba vedno in vedno pehati za osemurni delavnik, ampak lahko obrne svojo pozornost na druge potrebe in zastavi svoje moči v boju za druge zahteve.

Kaj bi bile unije izgubile, ako bi bila socialistična stranka v zakonodajnih zborih tako močna da bi bila mogla izsiliti zakoniti osemurni delovnik?

Resolucija za zakoniti osemurni delovnik bi bila priporočilo za volitev socialističnih kandidatov.

Tega noče mister Gompers, in zato je nasprotnik osemurnega zakona.

Ali delavstvo bo že tudi to igro še spoznalo!

UTRINKI.

Socializem ne uči razrednega sovraštva. Pravi socialist ve, da so razredi v človeški družbi nastali vsled delgega razvoja, ki je sledil neizpremenljivim zakonom.

Če hočemo doseči konec razrednega gospodarstva, moramo poznati zakone razvoja, in način našega boja mora biti znanstven.

Pijana strast moti trezno mišljenje; ona kali bistri vid, ki je potreben za opazovanje, in ostro sodbo, ki je neizogibna za pravilno sklepanje.

Sovraštvó je strast, ki škoduje socializmu samemu; zato ga socializem ne zahteva, ne pridiga, ne uči.

Razredno sovraštvo goje tisti, ki najglasneje kriče zaradi njega.

Kadar organizirajo kapitalisti skevstvo proti delavcem, ki se bojujejo za boljše življenjske pogoje, ravnajo iz razrednega sovraštva; to je pogostoma v njihovih srcih močnejše kakor prevdarna misel v njihovih glavah.

Če bi trezno sodili, bi dostikrat lahko spoznali, da je izpolnitev delavskih zahtev še za njihove interese več vredna kakor besno pobijanje delavcev. Ali preveliko sovraštvo jim brani pravilno misliti in jih navaja, da škodujejo nevedoma sami sebi, le da morejo vedoma škodovati delavcem.

ADVERTISEMENT

Avstr. Slovensko

Bol. Pod. Društvo

Ustanovljeno 16. januarja 1891.

Izborbitorano 24. februarja 1908 v državi Kansas.

Sedež: Frontenac, Kans.

GLAVNI URAĐNIKI:

Predsednik: MRATIN OBERŽAN, Box 72, E. Mineral, Kans.
Podpreda.: JOHN GORSEK, Box 179, Radley, Kans.
Tajnik: JOHN ČERNE, Box 4, Breezy Hill, Mulberry, Kans.
Blagajnik: FRANK STAKČIČ, Box 245, Mulberry, Kans.
Zapisnikar: LOUIS BREZNIKAR, L. Box 38, Frontenac, Kans.

NADZORNIKI:

PONGRAC JURŠE, Box 207 Rdley, Kans.
MARTIN KOUMAN, Box 482, Frontenac, Kans.
ANTON KOTZMAN, Frontenac, Kans.

POROTNI ODBOR:

JOSIP SVATO, R. 4, Woodward, Iowa.
FRANK STUCIN, Box 226, Jenny Lind, Ark.
MATIJA ŠETINA, Box 23, Franklin, Kans.

Pomožni odbor:

FRANK SELAK, Box 27, Frontenac, Kans.
JOHN MIKLAVC, Box 227, Frontenac, Kans.
Šprejemna pristojbina od 16. do 45 leta znaša \$1.50.

Vsi dopisi se naj blagovoljivo pošiljati, gl. tajnika.
Vse denarne pošiljave pa gl. blagajniku.

IZ URADA GL. TAJNIKA
A. S. B. P. D.

Na seji gl. odbora A. S. B. P. D. z dne 26. oktobra t. l. je omenjeni gl. odbor, po temeljiti razpravi ter po dolgotrajni debati prišel do zaključka, da se odda na prodaj Avstrijska dvorana, katera je last Centralne uprave A. S. B. P. D. v Frontenac, Kans.

Ker kažejo vse razmere nato da se bo tudi naša organizacija združila z drugimi naprednimi slovenskimi Jednotami in Zvezami, bi po združitvi Avstrijska dvorana ne imela mnogo pomena za nas člane A. S. B. P. D.

Dogotovljena omenjena dvorana je stala nekoliko čez \$7.000.00. Z ozirom nato je sedaj gl. odbor postavil ceno \$7.000.00 (sedem tisoč dolarjev). Razume se, če se bo zglasilo več kupcev, da se bo prodala dvorana on. mu, ki bo plačal več kakor zgoraj označeno svoto.

V prvi vrsti se pa ponuja dvorana v nakup konzumnemu društvu v Frontenac, ker je bil to sklep zadnje konvencije, ki se je vršila leta 1913.

Nadalje je konvencija sklenila, da ima gl. odbor pravico dati dvorano na prodaj. A predno se dvorana razglasi za prodajo, se mora zadeva predložiti vsem krajevnim društvom v splošno glasovanje.

Toraj vsa cenjena krajevna društva, pripadajoča k A. S. B. P. D. naj glasujejo na decembrski mesečni seji, ter nam sporoče koliko članov je glasovalo za prodajo, in koliko je glasovalo proti prodaji dvorane. Rezultat glasovanja naj se pošlje naravnost gl. uradu, to pa najkasneje do 31. decembra t. l. Pozneje dopisane glasovnice ne pridejo v poštev.

Približujemo se združitvi naprednih Jednot in Zvez, zaradi tega pa še ne smemo odnehati z a gitačijo. Vsakega člana veže sveta dolžnost, delovati še naprej za prosep naše organizacije. V mesecu decembru je volitev društvenih uradnikov, vsa društva naj pazijo na to, da se izvrši volitev natančno po predpisih naših pravil. Za predsednika naj bo izvoljen član, ki mu je v resnici pri sreju napredek našega društva; on na vsaki seji agitira za pridobitev novih članov. Čim večje število nas bo, tem častnejši nastop bo za nas vse pri združitvi.

V tajniški urad naj se izvoli najzmožnejša oseba kajti ta posel je najtežavnejši. Vsak tajnik se mora natančno seznaniti z našimi pravili, ter mora točno izpolnjevati vse dolžnosti, ki mu jih nalaga ta urad. S tem se opozarja, če vsi tajniki, da takoj po izvolitvi novih uradnikov naznanijo gl. uradu prve tri uradnike z imeni in natančnimi naslovi. Za novo izvoljenega tajnika in blagajnika mora biti poslano poročilo v gl. urad, to pa najkasneje do 15. jan 1915.

Tem potom se opozarja vsa krajevna društva, da bolj strogo pazijo pri izplačevanju bolniških podpor. V teku zadnjih šest mesecev se je izplačalo v skupni svoti \$6.609.00 bolniških podpor. Nekatera društva so imela izplačati več bolniških podpor, kot na so imela skumnih dohodkov. Vsak trezno misleči član lahko preudari takoj,

HILLQUITH GRE NA KONGRES.

Izvrševalni odbor socialistične stranke v Zedinjenih državah je sklenil poslati sodruga Morrisa Hillquitha kot svojega delegata na mednarodni socialistični kongres, ki se otvori 6. decembra t. l. v Kodanju v Danskem.

Sodruga Hillquith je član izvrševalnega odbora S. P. v Ameriki in je bil delegiran na predlog sodruga Stitta Wilsona iz Californije.

Kongres, ki pomeni začetek mobilizacije delavskega razreda proti vojni, ima predvsem nalogo povzeti delovanje mednarodnega ajništva, čigar stiki s strankami o bili prekinjeni vsled vojne. Socialističnim strankam prinese kongres gotovo veliko važnega dela in naša naloga je čimbolj okrečiti organizacije, da bodo sposobne za to, kar nas čaka.

CANKAR IZPUŠČEN.

Kakor čitamo v starokrajških istih je bil pisatelj sodruga Ivana Cankar izpuščen od vojaškega sodišča v Ljubljani.

Listi nič ne poročajo, česa je bil ložen in kako se je vršila razprava. Vse take reči so sedaj "nevarne." Zdaj, ko nimajo menda niti prostora več dovolj za vse politične jetnike, ki so jih polovili, kakor so jim prihajali pod roko njih polagoma izpuščajo. Odkodnino za to, da so bili po čele tedne po nedolžnem zaprti, naj si najbrže iščejo pri Bogu.

Da so imeli Cankarja pred vojaškim sodiščem, kaže da so ga smatrali za posebno nevarnega.

Zdi se nam, da smatrago v Avstriji sedaj vsakega pametnega človeka za nevarnega. In z ene strani imajo prav. Taki državi, ki je vedno živela od sile in od nevednosti, mora postati vsaka pamet nevarna.

RAZSODIŠČE ZA ŽELEZNIČARJE.

Po dolgem zavlačenju sta bila naposled imenovana še zadnja dva razsodnika za razsodišče mednarodnih zapadnih železnicami in njih delavci.

Od zvezne vlade sta imenovana sodnik P. C. Pritchard iz Ashville, NN. C., od zveznega apelnega sodišča in Ch. Nagel, bivši vezni tajnik za delo in trgovino. Razsodnik Zedinjenih držav Id. L. Chambers v Washingtonu je zadnje sredo naznanil imena, in dne 30. novembra se prično razprave v Chicagi.

Železniške družbe zastopata H. E. Bryan, podpredsednik Burlingtona in W. L. Park, podpredsednik Illinois Central železnice. F. A. Burgess od Brotherhood of Engineers in T. Shea, podpredsednik Brotherhood of Enginmens and Firemen zastopata v razsodišču unijske člane.

Pred razsodiščem bo kot zastopnika družb A. W. Trenholm in F. Sheehan, kot zastopnika uslužbencev pa W. S. Carter od kurjačev in W. L. Stone od strojevovij.

Tajnik razsodišča je H. S. Millet iz Washingtona. D. C.

Vsaka stranka dobi 45 dni, da predloži svoje pritožbe. Od izrekov za razsodišča je odvisno, če bo 300.000 železniških uslužbencev zapadno od Chicage zapletenih v tavko ali ne.

DELAVČEVA VARNOST.

Iz Robinson, Ill., poročajo sled eksplozije v Dupontovi torni za nitroglicerini so prišle rive delavci ob življenje. To so bili edini nastavljeni v tej "tornari".

Nitroglicerini. Otroci, ki hodijo v šolo, ve, da spada nitroglicerini med najnevarnejše eksplozivne snovi. V takem podjetju bi morale biti najstrožje varnostne naprave. Če so mogli biti vsi uslužbeni ob življenje to do dokaz, da ni bilo zadostnih varnostnih naprav.

"VOJNA PEPORAJA ČLOVEŠTVO."

Če pravite, da je vojna sramota za človeštvo dvajsetega stoletja, če bo hitro oglasil v kakšnem kotu "junak", da vas pouči, kakšne nevedni.

"V dolgem miru se omehkujejo ljudje. Na vojni velja človek to,

kar je. Njegova osebnost prihaja do veljave. Kakar je treba gledati nevarnosti v oči, se pokaže moč. Na vojni se zbujejo in utrjujejo človeške lastnosti največje vrednosti: Hrabrost, bistroumnost, vztrajnost, požrtvovalnost. Vojna krepi in preporaja človeški rod."

Takim modrijanom bi priporočili, da se informirajo pri ljudeh, ki so sami na vojni.

Neki dr. Wolf v Chicagi je dobil pismo od svojega brata, ki je poročnik v nemški armadi. Ta piše: "Vse slabše in slabše. Zadnjih pet dni je bilo najbolj groznih, kar sem jih doživel. Mi stojimo nekje severno od reke Aisne, in naša dva polka 12. in 52. sta v neprestanom ognju. Tri dni je naša kompanija ležala v blatnih jarkih. Ne morete si tolmachi, kaj se pravi ležati v blatu cele dni, pa ne smete ne naprej, ne nazaj. Vsako minuto je eden naših ubit. Vidimo jih kako leže, pa jim ne moremo pomagati. Ranjenci kriče, mrtvi pa spe večno spanje z odprtimi očmi. Zvečer preneha artilerijski ogenj. Tekom dneva ne dobimo nobene hrane, toda zvečer nam prinesejo nekaj gorčih jedil, katere s slastjo povzlemo, nakar odnesejo ranjence. Že 14 dni se nisem umil. Kmalu nam pridejo Bavarci na pomoč. Ko pridejo, tedaj pa adijo, angleški psi. Mi ne vjamejo nikogar več pa pobijemo vse."

Ali mislite, da je ta poročnik zverina?

Najbrže ne. Mogoče, da je v navadnem življenju celo prav dober, blag človek. Ampak "ne morete si misliti, kaj se pravi ležati cele dni v blatu!" Verjamejo pa, da napravi to lahko žival iz človeka. "Vsako minuto je eden naših ubit." To vidiš, to moraš gledati. Ali je čudo, če marsikdo podivja? "Ranjenci kriče, mrtvi pa spe večno spanje z odprtimi očmi." Na to ne misli človek, da je tudi pri sovražniku tako. Kako naj misli na to, ko mu jemlje pamet, kar vidi in sliši okrog sebe? "Adijo, angleški psi!" ... Kaj so mu storili Angleži da jih zmerja za pse? To, kar stori on njim. On pa Viljemovo, oni na Jurjevo povele. Ali bi bil pred štirimi meseci imenoval Angleže pse? Najbrže ne.

V miru se shajajo ljudje najrazličnejših narodov, seznanjajo se, postajajo prijatelji. Zdaj ne pozna Angležev, s katerimi se bojuje; kljub temu so mu "psi, psi, psi!"

Kajti — "ne morete si razlagati, kaj se pravi, cele dni ležati v blatnih jarkih..."

In konec? "Nikogar ne vjame, vse pobijemo!" Zakaj okrog nas kriče ranjenci in od tega kričanja smo že vsi divji. Na desni in na levi leže mrtvi z odprtimi očmi, nam pa se delajo od teh pogledov kolobarji pred očmi. Pa bi kar pobijali, pobijali, pobijali...

Vojna preporaja človeštvo? Čuden prepoved iz človeštva v zverinstvo!

KAJ BODO ZDAJ PREPOVEDALI?

Poročali smo že o dolgotrajnem štrajku, ki ga imajo v Chicagi natakarije v Knabejevih, Eftingovih in Powersovih restavracijah. Čo so lastniki spoznali, da ne magajo z norčevanjem, so iskali pomoči pri gospe Pravici. Zrekli so se k kaduju, k sodniku Baldwinu, ter so od njega zahtevali, naj prepove natakarijam s tablicami, ki upozarjajo na štrajkatati pred Knabjevimi restavracijami in v njih bližini.

Ko so bile volite končane, je sodnik ustregel želji izkoščevalcev z motivacijo, da pomenijo tablice na prsih natakarije bojkot, kar je nekaj drugega kakor štrajk.

Ženske so se umaknile izpred Knabejevih restavracij, ampak tržile so pred Eftingovimi in Powersovimi, za katere ni bila izdana nobena prepoved.

Nato so hiteli še ostali restavraciji k sodniku in so dosegli prepoved tudi za svoje skebske lokale.

Zdaj raznašajo natakarije po ovarnah, uradih, pisarnah in drugih prostorih v okolici restavracij sodnijsko prepoved.

Ali bo zdaj sodnik samega sebe prepovedal?

SVOBODA IZKORIŠČANJA.

Ameriški kapitalisti so vsi vneti za svobodo. Zakonov ne marajo, nadzorništva ne marajo, kontrole ne marajo, kajti vse to omejuje njihovo svobodo. In to je grdo.

Kakšna pa je tista svoboda, za katero se gospodje ogrevajo, je v petek zopet opazil tovarniški nadzornik v Illinoisu Oscar F. Nelson na železnici Chicago, Milwaukee, St. Paul. Tam je našel dečke izpod 16 let, o katerih poroča:

"Ubogi fantje so morali vsak dan vstajati ob 4. zjutraj, pomagati, da se je pripravila jed za moše, pomivati, opravljati še vsakovrstna druga dela v campu, kadar so bili s tem gotovi, pa delati na progi z lopato in cepinom kakor odrasli delavci. Ponoči so spali z odraslimi možmi v smrdljivih, umazanih Bunkerah, t. j. v tovarnih vozovih, adaptiranih za "spalnice". Za to delavno priliko so morali še strawbosu plačati po 5 do 10 dolarjev. Upam, da bodo v Italiji izvedeli z mojem delu, bi gre za tem, da se prepreči tako brutalno izkoriščanje, in da ne bodo od tam pošiljali še več dečkov v Illinois, da se bo z njimi ravnalo kakor s sužnji."

Oscar Nelson je poskrbel, da so bili fantje oddani v mladinski pouk.

"Otroci so bodočnost naroda." Videti je, kako se kapitalisti brigajo za bodočnost naroda.

NA KRANJSKEM NI DRAGINJE!

Kranjska deželna vlada je izdala nove maksimalne tarife za Ljubljano in Kranjsko. Novi ta-

rifi prinašajo, kakor poročajo ljubljanski listi, jako važne izpremembe. Za moko sedaj ni več predpisana maksimalna cena, tudi v detaljni prodaji je deželna vlada odpravila za moko maksimalno cenno. Za kruh tudi ne obstoja več maksimalna tarifa. Cena za petrolej je določena za 1 liter v Ljubljani na 44 v., na deželi na 46 vin. Za namizno olje je določena cena za liter 2 K v Ljubljani in na deželi, za jedilno olje na 1K. 36 vin. za liter v Ljubljani in na deželi.

Mislimo, da je to važna izprememba, če odpravlja vlada maksimalne tarife za ravno tisto blago, ki je za prebivalstvo najvažnejše! Od vseh strani so se slišali naravnost obupni klici, naj se ljudstvo bolje zavaruje proti oduštvu s kruhom.

Kje je olje! To bi se še kako pretrepelo, če ne bi bilo zanj maksimalne tarife. Ali kaj naj počne delavec z oljem, če kruha ni? Vidi se, da se avstrijska vlada tudi v času vojne noče brigati za najvažnejše interese ljudstva. Maksimalni tarifi za moko grede veleposvetnikom in velikim mlinom za kožo. Te je treba kšititi, ne pa ubogege konzumenta!

Taka je bila avstrijska gospodarska politika in taka ostane, dokler ne vzame Avstrije same vrsg.

Ako čitaš Proletarca, pa spoznaš, da je dober list in te zanima, tedaj ga pokaži še tovarišu in mu ga priporoči, da bo tudi on to izvedel, kar izveš ti in se naučil, česar se učiš ti. To bo duševni dobiček zate in zanj.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR ZA LETO 1915

"Koledar" ima sledečo vsebino:

SPISI:

Iv. Molek: Vam (pesem). — Koledar. Zgodovinski dnevi in podatki. — Stoletna pratika. — Leto 1915. — Poštne informacije (Nekatere važne določbe glede pošte Zed. držav. Paketna pošta. Poštna hranilnica). — Letni pregled (od 15. sept. 1913 do 15. sept. 1914). — Človeška klavnica. — Kipling-Molek: Plačano je (pesem). — Jože Zavertnik: Gibanje za osemurni delavnik. — Ivan Molek: Dobil je delo. — Jože Ambrožič: Poljub. — Ivan Molek: Satanov ponos (pesem). — Juresmučenik za mednarodni mir. — Ingersoll: Kadar se razkade oblaki... — Benton-Godina: Bomba, katero je razstrelil Ford. — Kajtebriga: Zunaj banke. — Jože Ambrožič: Njegova oporoka. — Etbin Kristan: Bomba v tovarni (drama v 1 dejanju). — Iv. Molek: Pridni ljudje (pesem). — Ali je bil prvi človek v Ameriki? — Iv. Molek: Tremp. — Oscar Ameringer: Pekel. — Kruppove palači. — Kajtebriga: Jehova v škripcih. — Jože Zavrtnik: Dekle. — Jack London: Moč močnega. — Iv. Molek: In bog je rekel (pesem). — Maksim Gorkij: Ura. — Henry H. Klein: Rockefeller, posestnik Amerike. — Emmanuel Julius: Dokaz po okoliščinah. — Theodore Cvetkov: Kako je nastalo življenje na zemlji. — James Morton: Redkejši in močnejši otroci. — Socializem v Chile. — Dr. Malcolm Kier: Fizične posledice ženskega meznega dela. — Fedor Sologub: Bodočnost. — K sliko soc. kluba št. 67 v Springfieldu, Ill. — Sodrugom in prijateljem. — Navodila za zdravje in dom. — Iznajdbe in odkritja. — Nekaj važne statistike. — Tolmač tujih besed in imen. — Obsoda vojne. — Nekaj šale. — Oglasi.

SLIKE:

Dvanajst koledarskih vinjet. — Panamski prekop. — Na delu v Panamskem prekopu. — "Palače" calumetških rudarjev. — Otroci štrajkarjev in paradi. — Obhod štrajkarjev v Calumetu. — Mati Jones v paradi rudarjev v Calumetu. — Zadušeni otroci štrajkarjev, šrve kapitalistične zarote na božični večer v Calumetu. — Shod štrajkarjev v Calumetu. — Pogreb šrtev božične katstrofe v Calumetu. — Pogorišče štrajkarske naselbine v Ludlowu po bitki 30. aprila. — Žene coloradskih štrajkarjev v protestnem obhodu. — Mati Jones ob prihodu v Trinidad. — Ameriški štrajkar v "uniformi". — Otroci coloradskih štrajkarjev čakajo na milodare. — Četa oboježenih štrajkarjev v Coloradu. — Pomožni odbor v Trinidadu pripravlja jedila za sirote padlih premogarjev. — Mati Jones v ječi (junastvo coloradskih kozakov). — Coloradski miličarji s strojno puško na štrajkarje. — Miličarji v Coloradu streljajo na premogarje. — Šotor štrajkarjev. — John McLennan, vodja premogarske unije v Coloradu in major Hamrock, kateri je vodil masakr v Ludlowu. Razdajna unijska dvorana v Butte, Mont. — Winnie E. Eranstetter. — Milan Glumac. — Čete generala Ville v boju. — Venustiano Carranza. — Francisco Villa. — Francoski bojni aeroplan. — Angleški bojni balon. — Nemški ulani. — Belgijske čete v ognju pri Malines. — Pregled... — Jean Leon Jaurès. — "Srečni" Fordovi delavci v Detroitu, kateri imajo \$5 na dan. — V Fordovi tovarni za avtomobile. — Delavske šene v Melle, Belgija, prošjo milodarov. — Francoske čete v okopih. — Nemški kritiči na francoskem bojišču. — Tremp. — Slovenski soc. klub št. 128 v Nokomis, Ill. — Kruppov možnar. — Avstrijski oblegovalni top. — Zid, pod katerim so padli zadnji komunisti v Parizu. — Bodoča mati! — Steklarski delavci. — Slov. soc. klub št. 134 v Klein, Mont. — Jeklarski sužnji. — Slov. soc. klub št. 2 v Glencoe, O. — Slov. soc. klub št. 67 v Springfieldu, Ill. — Policaji čuvajo Rockefellerjeve cerkev v Tarrytownu, N. Y. — Aeroplan v vojni. — Ruska pehota. — Otroci na delu v tovarni. — Prizori iz brezposelnosti delavcev v Chicagi (5 slik). — Prva kongresna zbornica. — Osem različnih karikatur.

Skupaj 78 slik.

KOLENDAR ima 192 strani in je vezan V LIČNE TRDE PLATNICE. Lepa knjiga, brez katere bine smel biti noben slovenski delavec v Ameriki. Naročite takoj.

Cena s poštnino vred 35 centov.

Naroča se pri

"PROLETARCU", 4008 W. 31 St., Chicago, Ill.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA Ljudstva.
IZHAJA VS IBI TOREK.
— Lastnih in izdelanih —
Jugoslavanska dela; ka listovna družba
Chicago, Illinois.

Naročnina: Za Am. riko \$2.00 za celo leto, \$1.00 za pol leta. Za Evropo \$2.50 za celo leto, \$1.25 za pol leta.

Oglašje po dogovoru. Pri spremembah bivaličja je poleg novega naznaniti tudi stari naslov.

Glavno slovensko organizacijo Jugosl. socialistične zveze v Ameriki. —
Vse pritožbe glede nerednega pošiljanja lista in drugih nerednosti, je posiljati predsku dniku družbe
P. Podlipcu, 5039 W. 25. Pl Cicero, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published every Tuesday by
South Slavic Women's Publishing Company
Chicago, Illinois.

Subscription rates: United States and Canada, \$2.00 a year, \$1.00 for half year. Foreign countries \$2.50 a year, \$1.25 for half year.

Advertising rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):
"PROLETAREC"
4005 W. 31. STREET, CHICAGO, ILLINOIS
Telephone: LAWDALE 9677

INTERNACIONALA SE GIBLJE.

V Kodanju na Danskem se snide 6. decembra mednarodni socialistični kongres.

V sedanjih časih je to tako važen dogodek, da zahteva največjo pozornost ne le zavednega proletariata, ampak sploh vseh mislečih ljudi.

Ko je izbruhnila vojna, so sovražniki organiziranega delavstva škodoželjno vriskali: Internacionala je bankrotirala. Mnogo dobrih sodrugov je potožilo: Internacionala je poražena.

Bila bi laž, če bi rekli, da nas ni nič zaskrbelo, ko so prihajala iz raznih dežel poročila o mobilizaciji, o napovedi vojne, o prvih operacijah in — o taktiki socialistov. Da je dobila Internacionala udarec, je bilo jasno.

Ali tistim pesimistom, ki so krokali o njeni smrti, se nismo mogli pridružiti. Življenje Internacionala ima preveč razlogov in pogojev, da bi mogli miniti zaradi blaznosti, ki je izbruhnila izven nje. Internacionala je še le na pragu svoje bodočnosti; mlada je še, in vse, kar je mlado, ima sovražnike. V vseh dolgih tisočletjih človeške zgodovine se ni moglo uveljaviti nič novega brez krutih bojov s starim. Ves napredek ni nič drugega kakor neskončna veriga bojov.

Internacionala je zaprisežena sovražnica vojne. Kajti med obema je najpopolnejše nasprotje. Vojna apelira na sovraštvo narodov, Internacionala je sloga narodov: Vojna je izbruhnila. Torej je internacionala razrušena?

Če bi bila Internacionala še doseglja svoj zadnji cilj, da bi bila dejansko uresničena, da bi združila vse narode, cele, v svetovno enoto, pa bi bila zdaj prišla vojna, tedaj bi se lahko govorilo o polomu Internacionala. A še tedaj se ne bi moglo reči, da je mrtva za vse čase.

Doslej pa je Internacionala le živa ideja. Realizirana je le v socialističnih strankah. Že to je veliko. Zakaj delavstvo je jedro vsakega naroda, in če se je mogla iz njegovih najboljših, najnaprednejših elementov ustanoviti organizacija, ki obsega ves naš svet, je to velikanski uspeh ideje same in jamstvo, da pojde dalje do svoje zmage.

Ali — pesimisti pravijo, da je tudi ideja Internacionala poražena; da je tudi socialistična Internacionala razdelana.

Toda glej! Ta poražena, razdelana Internacionala daje znamenje najčilejšega življenja. Sredi krvave vojne, sredi besnega klanja, sredi razpaljenega sovraštva, sredi blazne pijanosti sklicuje svoj kongres.

Ne, Internacionala ni bila noben trenetek mrtva.

Takoj ko je izbruhnila nesrečna vojna, ker so vladajoči mogotci pač močnejši od zavednega proletariata, se je po vseh nevtiralnih deželah pojavilo gibanje proti temu strašnemu zločinu. V deželah, kjer so bile vplečene v vojno je bil glas socializma zadušeni. Sila je bila prevelika za uspešen odpor. Le tam, kjer je vse državno življenje nekoliko svobodnejše, ne

koliko bolj demokratično, so izdajali socialisti proklamacije in izjave, v katerih so strogo varovali svoje načelno, čisto socialistično stališče. V vseh takih izjavah, v francoski, v angleški, se je izražalo pravo internacionalno mišljenje, dasi so tudi francoski in angleški socialisti vstali v obrambo proti sovražnemu napadu.

Izjave srbskih in ruskih socialistov v njihovih parlamentih so bile dokumenti internacionalizma. Potem so se v Evropi in v Ameriki socialisti nevtiralnih držav trudili da bi omogočili kongres.

Amerika je bila pripravljena na velike žrtve, če bi se kongres sklicel v Washington. Socialisti v Evropi menijo, da je bolje, ako se skliče bliže bojišč. Temu mnenju je težko oporekati, zlasti če se vpošteva njih želja, da se ne zavleče sklicanje kongresa in če se vzame v poštev, da je potovanje po morju v sedanjem času zelo nezanesljivo in bi se celo lahko zgodilo, da se ne bi mogel v Ameriko-klicani kongres od napovedanem času otvoriti, ker nemara — ne bi bilo delegatov iz Evrope.

Sklican je torej kongres v Kodanju na Danskem.

Udeležbo so obljubile socialistične stranke iz Švedske, Danske, Holandije, Italije, Portugalske, Švice, Norveške in iz Zedinjenih držav. — Internacionala se giblje.

1200 DOLARJEV.

V New Yorku je mestni oddelek, čigar naloga je določanje plač za občinske uslužbence, skora leto dni vodil preiskavo o življenjskih razmerah v omenjenem milionskem mestu.

Zdaj je na podlagi rezultatov svoje preiskave izdelal poročilo za mestne svetovalec, ter pravi, da je 1200 dolarjev primerna podlaga za določanje plač za nižje in višje stopnje dela. To se pravi: Letnih 1200 dolarjev je treba, da se more v New Yorku po nazorih oddelka človeško živeti. Noben mestni uradnik naj ne zasluži izpod 1200 dolarjev.

Kljub temu, da bodo nekateri ljudje nemara zmajevali z glavo popolnoma pritrjujemo newyorškemu mestnemu oddelku. V sedanjih razmerah je sto dolarjev na mesec gotovo eksistenčni minimum za kulturno življenje.

Saj je Amerika pač kulturna dežela? Če to ni fraza, bi moralo njeno prebivalstvo kulturno živeti. To pa se ne pravi le jesti, piti stanovati pod streho in oblačiti se. Za čulturnega človeka ni vseeno, kako stanuje. Treba je, da se stanovanje dovolj veliko, da so spalni prostori ločeni od delovnih, od kuhinje i. t. d. Treba je zraka, svetlobe, toplote. Treba je higieničnih naprav, kopalji i. t. d. Treba je primerne udobnosti, pa tudi kaj lepega za oči.

Kulturnemu človeku je treba knjig — ne le brošurice po 5 in 10 centov, ampak knjig, iz katerih se lahko temeljito pouči o raznih važnih vprašanjih. Treba mu je "nekoliko umetniškega užitka; ne five cent show, kjer se večinoma le kvari okus, ampak malo gledališča, kakšen dober koncert i. t. d.

Tudi nekoliko dopusta tekom leta je treba kulturnemu človeku, da more osvežiti svoje moči ki jih drobi večni boj za obstanek.

Če pa je to resnično vprašamo, koliko je delavcev, ki zaslužijo sto dolarjev na mesec in morejo živeti vsaj skromno kulturno življenje? Več kakor milijon so jih našli v Ameriki, da zaslužijo komaj do 340 dolarjev. Večina jih doseže 500 do 600 dolarjev. Vpričo tega izginejo tisti, ki zaslužijo po 5 dolarjev na dan.

Kako naj torej ameriško delavstvo kulturno živi? In če ogromna večina prebivalstva nima kulturnega življenja — kako se more tedaj reči, da so Zedinjene države kulturna dežela?

Kadar se delavci, ki zaslužijo komaj polovico v New Yorku dožanezga eksistenčnega minimuma — pa še manj, organizirajo in zahtevajo boljše plačo, so "punterji, nevarni elementi, zgagarji," nilica požarna bramba, zvezno vojaštvo se pošilja proti njim. Počivaja in sodišča jih ovirajo v boju. Popi jim pridigajo ponižnost in vdanost.

In vendar je vsak boj za boljše počitek kruha boj za kulturo, boja splošen napredek. Država, ki hoče biti kulturna, bi morala po zdravljanju in podpirati tak boj.

Barbarstvo se vrača.

Vojna, zlasti taka vojna, kakršna je sedanja v Evropi, Aziji in Afriki ter na vseh morjih, vnaša roparskih mogotev, je generalen slučaj, ki obsega celo vrsto specialnih zločinov od umora do ropu. Povsem naravno in logično je, da ga spremljajo zločini od vsakega koraku. Iz zločina se ne more roditi nič drugega kakor zločin. Nič ni bolj razumljivo, kakor da evete v dobi vojne oderuštvo, povečano izkoriščanje, vsakovrstna tatvina, sleparije najrazličnejših zločinov itd.

Med najstrašnejša rokodelstva te sorte spada tisto, ki ga izvršujejo takozvane "hijene bojišč", roparji, ki so se javljali v vsaki vojni.

Ranjen vojak, ki leži v neki pariaški bolnici, pripoveduje tole: "Nekega dne nam je poročnik pri raportu naznanil, da so se na bojišču našla trupla, ki so bila očividno oropana, mnogim mrtvim tovarišem so bili odrezani prsti ... Gujnev in srd se nas je polotil.

Poročnik nam je naznanil, da pojdemo ponoči "na lov na hijene". Naša kompanija se je razdelila zvečer na majhne oddelke, ki so proti deseti odšli iz taborišča. Noč je bila hladna in jasna. Mesece nam je svetil in preveval nas je čuden občutek groze, ko smo stopali po neskončni planjavi. Vsa hip smo zadeli na mrtvece pošastne pojave. Vladala je grobna tišina.

Od daleč smo zapazili, kako se giblje druga četa po polju. Dospeli smo k njej ter opazovali trenutek njen žalostni posel: naši pionirji so zbirali in identificirali trupla padlih junakov. Vprašali smo, ali so videli kaj sumljivega. Odgovorili so nam, da ne, ter nas opozorili na nizko, zaraščeno bregovje, ki je bilo še precej odaljeno.

Zopet smo hodili dalje, več kakor eno uro. Naenkrat nam naš korporal zamahne z roko ter nas opozori na kup mrlincev, ki leže nedaleč od nas. Gledamo in vidimo, da se med mrliči nekaj giblje. Moj tovariš šepeta: To je ranjenec, ki so ga pozabili in ki leži sedaj med trupli mrtvih, preslab, da bi si sam pomagal. Morda se je ravno prebudil iz nezavesti. Tudi drugi smo se mrličem in iskali ranjenca. Toda zastoj. Že smo hoteli oditi.

Tu pravi naš korporal: "Poslušajte, fantje, morda je med temi mrliči vendarle živ človek, ki pa

se dela mrtvega, da bi se nam skril. Šlhal sem, da delajo hijene bojišča tako, ako jim preti nevarnost."

Te besede so učinkovale. Začeli smo se enkrat pregledovati trupla. Težek in žalosten je bil ta posel. Obrnili in pretipali smo vsakega mrliča. Že smo mislili, da ne najdemo ničesar. Kar zakričeli tovariši: "Tukaj je živ človek!"

Tekli smo k njemu. Res. Tovariš je izpod trupel izvelkel človeka, ki je bil odet v vojaški plašč, pa očividno civilist. Pači se še vedno, kakor da je mrtev. Suvamo ga s kopiti naših pušk in končno se dvigne. Izgleda ciganskega, oči se mu svetijo v smrtnem strahu, na glavi ima ukradeno vojaško čepico, oblečen je v vojaški plašč, ki mu je znatno prevelik, noge so boste, hlače razcepane. Komaj se dvigne, že nam poskusi uteci. Vržemo se nanj. Grize, bije z nogami, kriči. Toda nič mu ne pomaga. Vržemo ga na tla in povežemo. Pregledamo mu žepce: odrezani prsti s prstani, ure, verižice, denarnice — to je njegov plen. — Vprašujemo ga, ali ima še kaj tovarišev. Taji, pravi, da je sam. Toda, mi smo kakor divji; bijemo ga toliko časa, dokler nam ne pokaže truplo, ki leži nedaleč od nas v kupu mrličev. To je drugi ropar. Primemo ga, toda on skoči pokonec in z bodalom v roki se začne na nas. Nesreča hoče, da me zadene. Globoko v ramo se mi zadre njegovo bodalo. Trenutek nato smo ga pobili na tla, povezali kolikor trdo smo mogli. Odpeljali smo zločince v taborišče in zgodilo se jima je, kakor se godi divjim zverinam. Jaz pa sem moral s svojo rano v bolnišnico."

Gotovo, grozna slika. Ali vir vseh teh zločinov je vojna, vedno vojna. Nič ne pomaga zgražanje nad takimi hudodelstvi. Če ne bi bilo vojne, bi bila take strahote nemogoče.

"Zgodilo se je zločincema, kakor se godi divjim zverinam." To razumemo. Ali vendar — kdo more vedeti, če ni vojna pahnila obeh v tako bedo, da sta izgubila človeške čute in človeško mišljenje ter postala kakor divje zverine? Kdo ve, če jima ni vojna sežgala bajto in kar sta imela? Če ju ni vojna direktno pahnila na pot takega strašnega zločina?

Kriva je vojna na vsak način. Zločini ne morejo izginiti, dokler je odprt vir zločinov.

SKEBSKA ZAŠČITA.

So li Zedinjene države nepristranske v boju med delom in kapitalom? Nekateri mislijo, da so. Nekateri mislijo, da branijo slabejšega.

Mi mislimo, da ščitijo interese kapitalistov.

Zdi se nam, da dokazujejo dogodki pravilnost našega mnenja. In če bi delavci zasledovali do rodke, vsaj tiste, ki se neposredno tičejo njihove kože, bi najbrže tudi prišli do našega mnenja, pa bi se vprašali, kakšne posledice je treba izvajati iz tega.

V Arkansasu je rudarska stavka. V Arkansasu so poslali zvezno vojaštvo. Dejali so: Za varnost lastnine in delavcev.

Ni se nam zdelo verjetno, da bi štrapačili zvezno vojaštvo za take namene. Po dosedanjih izkušnjah so nam prihajale drugačne misli v glavo.

Zdaj poročajo iz Fort Smith v Arkansasu: "Nennijski rudarji iz tabora v Clarksville in Jintowna so se odpeljali dne 18. t. m. navsezgodaj v Prairie Creek, da bi v ondotnih jamah, kjer naj na ukaz zveznega sodišča takoj začno z delom nastopili na mesto unijskih delavcev. Ti stavkokazi so se ustavili v Middlandu, približno tri milje od Garrisona, kjer je utorbjeno vojaštvo Zedinjenih držav. To jih najbrže odvede k jamam. Zgodilo se je že dostikrat, da je bilo zvezno vojaštvo za zaščito stavkokazov. Danes je bilo naznanjeno v tem distriktu, da vložijo unijski rudarji s posredovanjem Edwarda Cuminghama protest in svoje oritožbe predsedniku Wilsonu, vojnemu tajniku Garrisonu in tajniku dela Wilsonu."

Po tem mnovem dokazu bi povili svoje mnenje, da ni vlada Zedinjenih držav nepristranska v

KAPITALISTIČNA PŠENICA.

Je li vojna res nesreča? Je li opravičena kletev, ki jo spremlja in solza, ki jo oplakuje? Na milijone ljudi stiska pesti v obnemoglem gnevu, ker ne morejo ustaviti strašnega klanja, hujšega kakor divjanje gozdnih zverin. Ali nekoliko ljudi blagoslavja grozno igro ognja in železa in njih sreča hrepene, da bi trajala dolgo, dolgo, kajti krvava žetev jim prinaša zlate sadove.

Na Nemškem ima tvrdka Krupp svoje kraljestvo v Essenu. Mnogo je potentatov v Nemčiji, ki nosijo krone, pa se ne morejo primerjati gospodu Kruppu, osebnemu prijatelju cesarja Viljema. Če se gleda na zemljevid so kralji in veliki vojvode večji gospodje. Ali če se štejejo denarci, se morajo skriti.

Essensko podjetje, v katerem izdeluje zdaj 60.000 ljudi noč in dan prelepi morilno orodje, je po imenu delniška družba; v resnici je last familije Kruppove. Poučeni ljudje trdijo, da ima tudi Kaiser Wilhelm v njem naložen denar.

Bodisi kakorkoli: gotovo je, da imajo lastniki tega podjetja sedaj zlate čase. Prav pred kratkim je sklenila akcijska družba zvišati svoj obratni kapital od 70 na 250 milijonov mark. Tako so predlagali ravnatelj, in občni zbor je dne 12. novembra odobril predlog. Dividende pa so določili dvanajst odstotkov.

Kdor količjak pozna kapitalistične manipulacije, razume takoj, da ni to zvišanje prometnega kapitala nič drugega kakor kapitaliziranje dobička. Kajti tako velik patriot tudi Krupp ni da bi iz same ljubezni do domovine polagal milijone na oltar kanonske industrije. Saj ga ni njegov patriotizem nikdar ovalil v izdelavanju topov za nemške države.

Od 70 naenkrat na 250 milijonov! To je lep skok. Več kakor trikratna pomnožitev. To osvetljuje dobiček tega lepega poklica.

In če gleda človek te številke, tedaj razume tiste intrige, ki jih je poslanec sodrug dr. Liebknecht razkril v nemškem državnem zboru, kjer je dokazal, da je firma Krupp zahrbtno spravljala v francoske časopise članke, ki so se potem na Nemškem izrabljali za pomnoževano oboroževanje.

Mohamedanski alah ima zdaj veliko opravka. Vsakemu Turku, ki pade na bojišču, je v raju obljubljen cel harem lepih hurisk. In zdaj jih je treba nagroma poskrbeti. Kajti prejšnja zaloga je bila porabljena v balkanskih vojnah.

boju med delom in kapitalom, da tudi ne varuje slabejšega, ampak da ščiti interese kapitalistov.

Ali to je popolnoma logično. Zakaj vlada Zedinjenih držav je kapitalistična in ok strani ji stoj kapitalistično zakonodajstvo. Za to se imajo delavci zahvaliti — delavcem. Kajti delavci volijo take predsednike in popredsednike, take kongresnike in senatorje ker ne premislijo, kaj je politična moč.

Kdor ima zvezno vojaštvo v rokah, onemu služi. Če bi v Washingtonu, D. C., odločevali socialisti, ne bi mogli rjavohlačniki podpirati skebov proti unijskim delavcem.

Delavci imajo svojo usodo v svojih rokah. Če je ne primejo, ampak dovoljujejo svojim nasprotnikom, da jo ravnajo, se mora obracati proti njim.

Delavci morejo svoje gospodarske pridobitve zavarovati le s politično močjo. Pri volitvah imajo ključ do nje v svojih rokah. Če ga izročajo drugim, morajo trpeti posledice.

DELAVSKO ZDRAVJE.

Kapital mora delati profit. Mora! Mora!

Ali ste že kdaj videli polža dirjati ali raka letati po zraku? Ali ste že našli oveo, ki bi se gostila z voljšo pečenko? Ali se vam je primerilo, da je iz makovega zrna zrastle hruška ali pa da se je iz račjega jajca izlegel krokodil?

Kapital mora delati profit, pa ga dela, kakor more in zna. Temu se morajo ukloniti vsi drugi interesi.

Človečnost prinaša le malokdaj dobiček; ako se napravi iz nje posebna industrija, gre tudi to. Treba pa je posebnega talenta za to. V tovarni se človečnost ne izplača. Zato se kapitalizem ne bavi z njo.

Glavni tovarniški nadzornik v Illinoisu Oskar F. Nelson je objavil svoje zadnje poročilo in zahteva, naj se čimprej sklenejo zakoni ukrepi za varstvo delavskega zdravja v industriji, predvsem v tistih podjetjih, v katerih se rabijo snovi, ki so škodljive človeškemu zdravju. Dosedanji državni zakoni — pravi — so popolnoma nezadostni, in še na te, kar jih je, se lastniki tovarn večinoma ne ozirajo.

Nadzornik Nelson pravi to, kar venomer trdijo socialisti. Tudi posameznosti navaja. Pri izdelovanju limastega bla-

ga je na sto delavcev redno enajst zastrupljenih s svincom. Podobno je vtovarnah, kjer se izdelujejo svinčeni pečati ali plombe (seals) za tovarne železniške vozove.

V tovarnah, ki fabricirajo prašek proti golazni, je izmed 100 delavcev vedno šest bolnih. Kjer se rabijo za slikanje porcelanastega blaga strupeni praški, so razmere še slabše.

V pleskarski obrti je v tukajšnji državi 30.000 oseb zaposlenih, pa nimajo nobene zaščite. Zastrupljenje s svincom je med njimi zelo razširjeno in v mnogih slučajih povzroča smrt.

Raba alkohola iz lesa bi se morala popolnoma prepovedati.

Nelson apelira na delavske organizacije, naj z vso močjo nastopijo za to, da se sprejmejo zakoni za zaščito delavskega zdravja ter jim obljubuje svojo pomoč, da se bodo sprejeti zakoni izvrševali.

Najenostavnejša pot, da bi se določili taki zakoni in da bi se sploh sprejemali zakoni, ki koristijo delavstvu, bi bila pač ta, da bi delavci volili socialistične poslance.

Mogoče, da si to sedaj maršiko misli. Če ne bi delavci toliko pozabili do volitev!

NOVI TOPOVI.

Mornarica Zedinjenih držav dobi nove topove. Dogotovljeni so že. Preizkušajo jih. Pravijo, da nosijo na 15 milj dalje in da prekašajo celo ogromne kajzerje iz Kruppove tovarne.

Koliko veljajo? Zelo veliko. Kdo jih bo plačal? Ljudstvo. Največ delavstvo, ker ga je največ.

Ali so kaj vprašali delavce...? So! Ali delavci so bili gluhi. Delavci so dovolili nove kanone, nove ladje, nove davke.

Ni mogoče! Kdaj? Tovariša Jozeta nihče vprašal tovariša Janeza tudi ne, tovariša Franceta tudi ne. Nihče jim ni pravil o kanonih, ladjah in davkih.

Pač, pač. Le poslušati niso hoteli.

Kaj niso bile volitve? Niso li delavci glasovali in volili kongresnike, senatorje i. t. d.?

Volili so kapitalistične kongresnike, kapitalistične senatorje, in s tem so odobrili njihovo politiko. Zdaj plačujejo, kar so si naložili sami.

Socialisti so jih opozarjali.

Tudi iz krvi se lahko dela zlato. N. pr. če ima človek tovarno za kanone, puške, ali podobno koristno orodje.

Kapitalisti in njihovi monarhi ljubijo človeško življenje, kajti mrličev ne bi mogli pošujati v smrt.

Kri je izvrsten gnoj. Tam kjer vece, rastejo milijoni za kapitaliste.

V kapitalistični družbi so tudi žene vojne liferantke. Roditi morajo sinove za človeško klanjavo.

Ker so v Evropi molili za zmago, v Ameriki pa za mir, je Bog naredil po svoje in poslal še Turčijo v boj.

Šejk ul Islam je razglasil "sveto vojno", to se pravi vojno pravovernih mohamedanov proti krivovernim djavrom. Kako se zdi to pravovernim kristjanom, ki so zavezniki krivoverskih Turkov?

V levici sveto pismo, v desnici meč — taka je krščanska civilizacija.

Cerkev uči delavca, da naj nastavlja drugo lice, kadar je dobil klobuto na prvo. Monarhom, ki dele klobute s topovi možnarji, puškami, torpedi, bombami, pa blagoslavljajo orožje.

Avstrijski cesar je podpisal pet milijonov za novo vojno posojilo. Da se ne bi kdo motil. Posoditi se ne pravi podariti. Posojilo nosi obresti.

Čez polje se je razlegel glas: Ljubite se med seboj! Odgovor je zadonel: Nimamo časa. Moramo se ubijati.

KAJ NI TERORIZEM?

Socialistična stranka se ne bojuje nikdar z nasiljem, če je ne načene nasprotnikovo nasilstvo v silobran. Socialistična metoda je izobrazba, organizacija, strokovni boj, parlament.

Razredni boj je neizogiben. Socialisti si ga niso izmislili. Našli so ga, konstatirali so ga, pa zato svetujejo delavcem, naj ga vodijo zavedno, premišljeno, smotreno.

Boj je neizogiben. Ali vodil bi se lahko v civiliziranih oblikah in s kulturnimi sredstvi.

Socialisti bi bili popolnoma zadovoljni s takim načinom. Ali kapitalisti niso zadovoljni. Vedo namreč, da bi v takem boju hitro podlegli.

Celo države, ki se vojskujejo z ognjem in mečem, sprejemajo gotova pravila za vojskovanje. Vodnjaki se ne smejo zastrupljati, na naprave Rdečega križa se ne sme streljati, z vojnim vjetnikom se ne sme ravnati kakor z zločincem.

Kapitalisti ne marajo nobenih pravil. "Gospodje v svojih hišah" hočejo biti, dasi ne bi bilo tistih "njihovih" hiš brez delavcev. Brezobzirno so v svojem boju in le na brezobzirnost se zanašajo.

Radi pa očitajo delavcem terorizem. Kar štejejo vse v to poglavje, se ne more spisati v oeli knjigi. Že organizacijo samo smatrajo za terorizem.

Kapitalisti seveda nikdar ne terorizirajo in nikdar niso brutalni. Tega še ni doživel svet, posebno v Ameriki ne.

V Yonker, N. Y., ima Federal Sugar Refining Co. tovarno za sladkor. Uboga kompanija! Kako požrtvovalni morajo biti njeni člani! Ljudem sladke življenje.

Ljudje, ki poznajo Ameriko, mislijo, da je sladkor dober biznis, ker se porabi takega blaga v tej deželi zelo veliko, ne le v kavi in čaju, ampak še več v najraznovrstnejših slaščicah.

Delavci, ki nimajo toliko zmisla in denarja za sladkarije, si vendar lahko napravijo nekoliko pojma, če pogledajo na svojih potih na delo in z dela, koliko je Candy storov, Ice cream parlorov in podobnih "dobrodelnih" zavodov po vseh ulicah.

Sladkor redi — najbolj pač tiste, ki imajo profit od njega. Zadnja dva tedna pa je bila omenjena tovarna zaprta. Če so delavci nekaj časa preveč pridni, pa izdelajo toliko blaga, da so skladišča prenapolnjena, jih pošljejo kapitalisti na dopust — seveda na brezplačen dopust.

Le v enem oddelku so delali dalje, kjer je okrog 200 delavk

šivalo vreče. Blagodušni kapitalisti so jim za to dajali velikansko plačo — cel dolar na dan, oziroma šest dolarjev na teden. S takim denarjem se mora pač razkošno živeti, kaj?

Mimogrede nam prihaja na misel, da imamo v Ameriki "moralne" komisije, ki hočejo odpraviti prostitucijo.

V sredo se je vrnilo zopet 4500 delavcev v tovarno. Očividno se je ubogi kompaniji obljubovalo zopet nekaj profita. Ali pa so poklicali delavce nemara iz samega usmiljenja na delo? To bi bilo še najbolj verjetno, kaj?

Toda nihče ni bil v tovarni bolj presenečen kakor omenjene delavke, katerim so plakati naznanjali, da posej ne bo več dolar na dan, ampak 1 cent od vreče.

Najkrajnejša delavka mora biti blazno pridna, če hoče sešiti 75 vreč na dan; poprečna delavka jih more zgotoviti 40 do 50.

Deloma je nesramnost ljubeznivih gospodov kapitalistov razumljiva, ker so delavke neorganizirane. Sicer imajo kapitalisti neorganizirane sploh rajši kakor organizirane. Ampak prav zato, da jim lože trgajo plače. Mnogi delavci pa mislijo, da zato, ker so jim bolj simpatični.

Delavke je omenjeno naznanilo silno razburilo. In pravzaprav se ne čudimo. Ker pa niso takoj vedele, kaj bi počele, so napravile na dvorišču shod.

No, to je bilo bosom najbrže nekaj novega, pa so se hoteli na svoj poseben način pošaliti. Namerili so na dekleta cevi in — so jih pobrizgali z mrzlo vodo. Bogne-daj, da bi jim kdo podtaknil slab namen! To je mogla biti le šala, kajne? In le pozabili so, da je november in da oblečenemu kopolj sploh ni prijetna. Sicer pa je bila to gotovo šala.

Le — nekatera dekleta je niso razumela. Večina se sicer ni brigala za manever, nekatere so pa mrzli curki tako razburili, da so pobile par šip.

In tedaj so gospodarji napolnili cevi z vročo vodo in z njo pobizgali dekleta!

To seveda ni terorizem. To ni brutalnost.

Gospodje kapitalisti so k zapada fini, elegantni, omikani ljudje. In časte ženske in znajo biti galantni.

Ali kako je to? Ženske, ki morajo delati tem izkoriščevalcem za 6 dolarjev na teden, nemara niso ženske? In polivanje z vročo vodo ni atentat?

Prokleta malo bi bilo terorizma pri delavcih, če se ne bi kapitalisti vedno posluževali terorizma!

Tisočerihi zasebnih hiš, izpremenjenih v bolnice, niti ne omenjam. Strašen boj pa še vedno divja dalje ob Marni, ob Visli, ob Savi in na morju.

ČE BI CIGANKA IMELA PRAV!

Vojni čas je čas najraznovrstnejših človeških slabosti. S svojimi očmi vidimo ljudi, ki smo jil leta in leta poznali mirne, razsodne; ko izbruhne vojna, je pa tako kakor da so pobesnili. Na eni strani se jih loti korajžarska pijanost, da bi bili — brez preudarka — sami radi sredi klanja, na drugi pa postanejo občutljivi kakor mizma, so neprenehoma užaljeni, smatrajo poraz "svoje" armade za osebno injurijo in izgube vsako objektivno sodbno.

Kako škodljivo vpliva taka abnormalna doba na razumno mišljenje in kako spravlja izpod kulturne lupine vsakovrstne ostanke iz temnih časov na dan, kako n. pr. obuja babjeverstva, kaže med drugim tudi sledeča notica:

"Visok uradnik iz Ljubljane se je mudil po opravkih v nekem trgu. Tam se mu je približala ciganka in ga nadlegovala, naj si da od nje prorokovati prihodnost. Omenjeni uradnik se je malo ponorečeval in dal ciganki nekaj drobiža, potem pa je dejal: No, če znate res prerokovati, pa povejte kdaj bo konec vojne. — Gospod, 4. decembra, je odgovorila ciganka. — Bežite, bežite, je menil gospod, ravno tako bi lahko rekli 15. maja ali kak drugi dan. — Ciganko pa so menda užalili ti dvomi o njenih prerokih zmognostih. — Ne, je dejala, jaz natanko vem, da bo 4. decembra konec vojne, tako gotovo, kakor vem da imate v žepu 84 kron. — Gospod je pogledal in se prepričal, da je ciganka uganila resnico; imel je v žepu res ravno 84 kron."

Take reči poročajo resni listi v popolnoma resnem tonu, kakor bi hoteli reči: Kdo ve, kaj je vse mogoče!

Ako bi slučaj nanesel, da bi se res 4. decembra sklenil mir, tedaj bi bila cigankina modrost za nekoliko tisoč ljudi "sveta resnica."

Opozujte vojno s katerekoli strani jo hočete, povsod raketite na njene protikulturne posledice. Ona mori telesa, ona ubija duhove. Prav tiste sile, ki oživljajo vero v cigankino vedeževalstvo, obujajo pietizem, bigotizem, tercalstvo. Wilsonova naredba za molitveni dan je zrastle na tistem drevesu kakor zaupanje v preroštvo iz roke.

V davno preteklost nas peha to klanje nazaj. Z višine kulture nas tlačil dol v barbarstvo. Prokleta vojna!

KADAR TEČE VODA V GRLO.

Jupiter nam odpusti naše grehe, in tisti rojaki, o katerih smo mislili, da so kratkovidni, naj se ne jeze več na nas: Mi smo bili zaslepljeni, mi smo delali tolovaj — o, pardon! — ljubi, dobri Avstriji krivice. O, Avstrija je blaga, mila! Kako bi drugače mogli hrvaški listi poročati, da je cesar in kralj, predobri Franc Jožef ukazal, naj se ustavijo kazenski procesi proti vsem onim osebam, ki so tožene zaradi grehov, katerim ne žuga po zakonu več kakor pet let — seveda, če "zvesto izpolnjujejo svoje vojaške dolžnosti."

Ni li to velikanska milost, tako da bi človek padel na kolena in poljubil noge Franc Jožefu in vsem njegovim ministrom in banu in vsej tisti bandi hinavcev in ljudskih pijavk? ... Mi nismo prijatelji nobene brutalnosti; ali če bi kdo kateremu izmed te sodre pljunil v obraz za to licemerstvo, se ne bi prav nič čudili.

Na eni strani obljubujejo milost onim, ki so jim bolj potrebni na bojišču kakor v ječi; saj je trpljenje, ki ga nalagajo vojakom, pravzaprav tudi zadostna kazen. In če moraš pričakovati pet let ječe, ako te ne zadene krogla, ne pojdeš najbrže s posebnim navdušenjem v boj. Torej vedo gospodje tam gori pravzaprav čisto dobro, zakaj so tako milostivi.

Na drugi strani pa mečejo ljudih zaradi dveh treh nepremišljenih besed na leto dni, na 14, 16 mesecev, na 2½ leti v ječo. Zaradi prerazene telefonske žice obesijo človeka — milostivi gospodje!

In — v boga verujejo! V boga, katerega smatrajo za tako slepe

ja, da ne bo opazil njihovega licemerstva in zločinov, ki jih za grešujejo nad narodi!

ŽELEZNIŠKI PROMET HOČE JO ZMANJŠATI.

Iz krogov železniških družb poročajo, da nameravajo predsedniki raznih železnice odpraviti po 30. novembru 500 železniških vlakov, ki vozijo od Chicago. Pravi, da je bil promet na teh vlakih zadnje mesece tako slab, da se ne izplačajo.

Odpraviti hočejo med Chicago in Denverjem 16 vlakov, med Chicago in obrežjem Tihega oceana na sedmih progah po 2 vlaka med Chicago in St. Louisom 20 med Chicago, St. Paul in Minneapolise najmanj 6, med Chicago in New Yorkom 25 vlakov. Splošno mislijo promet najbolj zmanjšati na vzhodu, pa tudi proti Kanadi hočejo močno reducirati vožnje.

Vodje prizadetih železnice pravi, da bi na ta način prihranil nekoliko milijonov dolarjev na leto.

Vsekakor jim verjamemo, da j to mogoče; vpraša se le, na kakšen način. Ako natlačijo v tiste vlake, ki bodo še nadalje vozili, potnike kakor slanike tako kakor delajo sedaj zlasti po leti na nedeljskih vlakih, kjer mora potovica potnikov stati po hodnikih in platformah, tedaj je to že mogoče.

Čudne so te železniške družbe v Ameriki! Voznina je na tukajšnjih železniceh znatno dražje kakor na evropskih, ne glede na najnovejšo podražitev. Udobnosti imajo popotniki veliko manj kakor v Evropi. Za vzdrževanje prog in za varnostne naprave trošijo kompanije tako malo, da so ameriške železnice po vsem svetu na najslabšem glasu. Pa vendar je večer stok, da se železnice ne izplačajo!

Nam pa se zdi, da tiči pravi vzrok drugje. Če hočejo kapitalisti zlate dividende, od leta do leta večje tedaj morajo računati na drugi strani izkazovati deficite.

Ali radi bi vedeli, če je namen železnice ta, da more občinstvo potovati, ali ta, da si nekoliko kapitalističnih pijavk polni žepi. Izkoriščevalci seveda mislijo, da so železnice kakor vse drugo iznajdene le za njihov profit. Mi pa mislimo, da bi se smele Zedinjene države enkrat spomniti tudi na interese svojega prebivalstva.

PRVA SODRUŽICA V LEGISLATURI.

Kalifornija je prva dežela, ki dobi v svojo državno legislaturo žensko zastopnico socializma. V Los Angeles je bila pri zadnjih volitvah izvoljena sodružica Estella L. Lindley v državni parlament. Razun finskega deželnega zbora ni bilo doslej še nikjer nobene parlamenta, v katerem bi bila kakšna ženska zastopala socialistično stranko.

Ta uspeh je razveselil iz dveh razlogov. Sodrružica Lindley bo imela priliko pokazati, da tudi ženska socialistka lahko kaj dobrega napravi in da je tudi v zakonodajni zbornici lahko na svojem mestu.

Drugič pa dokazuje tistim delavcem, ki mislijo, da je "itak vse zastoj", da se motijo. Organizacije, sloge, zavednosti in volje je treba, da gre naprej!

Bolnišnic primanjkuje.

Iz Celja poročajo: "Mestna podružnica Rdečega križa je najela lokale pri Zamorcu za bolnico. Dvorana in sobe za tuje, ki se nahajajo v posebnem posloppju, se sedaj v ta namen preurejajo."

Pravzaprav je Celje majhno mesto, ki ne bi prišlo za ranjence niti v poštev, če bi zahtevala vojna le take žrtve, kakršne so bile v vojnah preteklih časov. Zdaj morajo celo v takih mestih najemati hotele, da morejo spraviti ranjence pod streho. Če je tako v Celju, je gotovo enako po drugih enakih mestih. Po tem si je lahko približno napraviti pojma, kakšna povodenj ranjencev poplavlja Avstrijo. In kdor zna misliti dalje, si bo tudi lahko napravil sliko, kakšna beda prihaja v deželo.

Dolžnost vsakega socialista je odpirati svoje čuopisje. Agitirajte za "Proletarca". Pridobit mu nove naročnike.

REVMA TIČNE BOLEČINE

so zelo nadležne neprilike. Ako ste nadlegovani z njimi, nadgrnite

Severa's Gothard Oil

ter si pridobite hitro olajšbo. Priporoča se tudi zoper nevalgične bolečine, krče, otekline, izvinjenja in razteze kit in otoolkljaje. Njegov upliv v slučaju revmatizma najboljšje opisuje gori tiskano pismo, katero smo pred kratkim prejeli. — Zoper bolečine in okorelosti nadgrnite Severovo Gothardsko olje. Cena 25 in 50 centov.

Za otroke in odrasle **SEVERA'S TAB-LAX.** (Severova Tab-Lax). Sladkorno odvajalo. Cena 10 in 25 centov.

Milo, tako izborno kakor je **Severa's MEDICATED SKIN SOAP** (Severova Zdravilno Milo) ima veliko uporab. Cena 25 centov.

Severovi pripravki so na prodaj v vseh lekarnah. Zahtevajte samo Severova. Ako vaš lekarnar ne more založiti, naročite jih od nas.

W. F. SEVERA CO., Cedar Rapids, Iowa

30 DNI NA POSKUŠNJO

Podpišite na spodnji kupon Vaše ime in primerek in ga pošljite nam, nakar vam bomo poslali

VICTOR ALI COLUMBIA PHONOGRAPH, kakor tudi 12 plošč s slovenskimi pesmimi prosto, — ZA 30 DNI NA POSKUŠNJO.

Po preteku 30 dni če vam ugaja ga lahko obdržite in plačujete nanj po

\$2.00 NA MESEČ

S strojem vred pošljem tudi pisano garancijo za 15 let.

Ta kupon je dober za vse kraje Zed. držav in Canade. Pošljite ga na naslov:

SAUL BIRNS, 117 Second Av., Dept. 139, New York

VICTOR.....COLUMBIA.....
IME.....
NASLOV.....

Največja slovanska tiskarna v Ameriki je

Narodna Tiskarna

2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. "PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni

POZOR ROJAKI!

Ako ste kupec za zemljo ali farmo, ne ozirajte se na pretirane in vabljuje oglašne različnih zemljiških agentov, v katerih vam vsakovrstne stvari obljubujejo, kakor stalno delo, brezplačno stavljenje in čiščenje zemlje in druge vabljuje pretveze katerih sploh ne morejo in ne nameravajo spolniti. Veliko denarjev in dragocenega časa si bodele prihranili ako pišete po natančen in resničen popis zemlje, kraja, kupnih pogojev, mapo izključno samo slovenske farmarske naselbine v Wausaukee, Wis., kjer ima že mnogo rojakov kupljeni svet in jih je še lepo število naseljenih. Tam je svet prav rodovit in rodi vsakovrstne poljske pridelke, ravno tako raznovrstno sadje in vinsko trto. Ta svet se nahaja tik prijaznega mesta, šol, mlekarne, banke, trgovin, žage, železniške postaje in mnogo drugih podjetij.

Priporočamo rojakom, kateri želi biti dobro in pošteno postrežen dobiti dober in rodovit kos zemlje v zdravem in prijaznem kraju ter biti vsestransko zadovoljen, da pišete rojaku A. Mantel, L. Box 221 Wausaukee, Wis. po natančne informacije in mapo tamošnje slovenske farmarske naselbine, predno greste kam drugam svet gledati in po nepotrebnem čas in denar tratiti.

Slovenci v Chicagu in okolici pozor!

VELIKO DRAMATIČNO PREDSTAVG

"NAŠA KRI"

narodna igra v 4. dejanjih

— priredi —

SLOV. SAM. POD. "DANICA" MLAD. DRUŠTVO.

Na zahvalni dan, v četrtek dne 26. novembra točno ob 3. popoldne

V NARODNI DVORANI

na voglu Racine Avenue in 18. Street

VSTOPNINA, SEDEŽI PO 50c IN 35c.

Dejanje se vrši na Gorenškem leta 1823, za časa, ko so bili Francozi na Kranjskem, ter je igra za o. p. imerna za sedanjí čas. Igra je za pr. ma. na sebi že o. zanim va, po č. te ga pa bode nastopiti o nad 300 obč. Pridi. e vsi, kateri hočete imeti dobro zabavo in užiti k. S ovcene in S ovcene v Chicagu in oko i. i. u'udno vabimo, da se mnogobrojno udi' ože te predstave.

Po končni igri bode sledil ples in prosta zabava. Za dobro zabavo in točno postrežbo bode skrbel ODBOR.

NAPREDEK TEHNIKE.

Divjaki pred nešteti tisočletji, naši praočaki, so se bojevali. Ni čuda, saj so bili divjaki. Bojevali so se z orožjem, ki so ga našli v prirodi. Izdelavati namreč niso znali mečev, svetlih sabelj, preciznih pušk. Železa niso niti poznali. Pobrivali so surovo kameenje, odkrhnili kje kakšno vejo, pa je bilo.

Ali napredovali so. Naučili so se klesati kamenje; pozneje so ga znali celo brusiti. Napravili so si sekire in kladiva. Polagoma so iznašli sulice, lok in puščice. In tako je šlo dalje in dalje. Vse boljše orožje je postajalo pripomoček človeka v boju.

Toda vedno je bil človek bojevnik. orožje pa njegov pripomoček.

Prej je bilo tako. Mnogo tisoč in tisoč let.

Mi pa smo napredovali vse drugače kakor naši stari. Kje je ostalo nekdanje divjaštvo! S kakšnim prezirom gledamo na temno preteklost. Mi — kulturni ljudje.

Zakaj naš napredek je očividn. Ne da se tajiti: Le oči odprj, pa ga pogledi kar tipajo. Neopisnen napredek v tehniki in v kulturi.

To se pravi, da nismo več divjaki? Da se ne koljemo in ne ubijamo več? Ker smo izobraženi, kulturni ljudje.

Kdo vprašuje tako naivno, tako otroško?

Napredovali smo, da, in tudi sedanja vojna dokazuje to. Namreč tako:

Včasih je orožje služilo človeku, zdaj pa služi — človek orožju. Krasen napredek! Ali ne?

Čitajmo n. pr. tole:

"V sedanjí vojni se ne vojskujejo ljudje, marveč vojskujejo se stroji!" S tem značilnim stavkom je označil ranjeni angleški častnik Hamilton Fise dopisniku "Daily Maila" sedanjó vojno. Trpek smehljaj se mu je pojavil na ustnicah, saj so pokosile strojne puške polovico njegovega bataljona pred njegovimi očmi. "Nečloveško je to; predstavite si to: En sam mož vrti držaj malega, priprostega stroja, iz stroja pa leti smrt, ne smrt enega, ampak smrt tisočerihi ...

Kaj da ta bitka res pomenja — bitke ob Marni in ob Aisni so namreč dejansko ena sama velikanska bitka — tega si nihče ne more predstavljati, kdor se je ni sam udeležil. Ljudje bi ne bili sposobni svojih vrst na stotine naenkrat pobiti. Groza bi jih omamila, roke bi ljudem ohromele. Le iznajdeni stroji, ki so brez duše, morejo pobijati ljudi, kakor se pokončavajo roji kobilic, kadar padejo na rodovitno zemljo. A, to bojišče ob Marni! Nikdar in nikjer ni še nobena vojska ustvarila takšnih strašnih slik. Francija je že podobna veliki bolnišnici."

Dopisnik dostavlja: "Sam sem videl to grozoto od obrežja Atlantskega morja skozi srec Francije; povsod je polno ranjencev. Postelj je primanjkuje dasi lahki ranjenci hitro ozdravijo in napravijo drugim žrtvam prostor. Nečuvno strašno borenje nam postaja jasno, če vidimo, da je vsaka šola, vsak samostan vsako javno poslopje, malone vsak kolodvor izpremenjen v bolnišnico, ki so vse prenapolnjene.

Edina pot za delavca je v socializmu. Le po socialističnih načelih in navodilih si more delavec pomagati. Da bi to spoznali naši tovariši! Če bi kmalu spoznali, bi tudi kmalu dosegli rešitev. Kajti drugod je ni.

Josip Bizjak.

AVSTRIJSKI DENAR PADA.

Ko je Avstrija mobilizirala, je avstrijski denar v tujini takoj izgubil kredit. V državah na nasprotni strani ga ni bilo mogoče spečati. Značilno pa je, da tudi v Italiji, ki je "zaveznica" Avstrije, že 29. julija nobena banka ni sprejela avstrijskega denarja. Le z največjim trudom je bilo mogoče zamenjati kakšno matenost a za 1 liro, ki je normalno vredna 94 vinarjev, je bilo treba plačati 1 K 30 vin. v avstrijskem denarju.

Zdaj pa čitamo, da gubi avstrijski denar celo v Nemčiji ceno! Pišejo namreč: Pri poštnih denarnih nakaznicah v Nemčiji se glasom uradnega naznanila računa od 15. okt. 100 kron avstrijskega denarja samo za 78 mark. To se pravi, sto kron avstrijskega denarja ima v Berlinu samo 93 K 60 v vrednosti.

Vraga! To zbuja zelo, zelo čudne misli. Če pada avstrijski kredit že v Nemčiji!

BAJE ZAČNO DELATI.

Illinois Steel Co. naznanja, da začne v svojih podjetjih, v katerih je normalno 2000 delavcev zaposlenih, v pondeljek delati. Trgovska zbornica naznanja dalje, da začne v kratkem z obratom Central Locomotive and Car Works, ki zaposlujejo 200 delavcev. Vsa ta podjetja so v Chicago Heights.

KULTURA, POJDI SPATI!

Poračali smo že, da molzejo v Avstriji na najraznovrstnejše načine denar iz ljudstva. A to se ne godi, kakor mislijo nekateri dobribrani, le za ranjence, temveč naravnost za vojaške namene. Poleg tega, da mora ljudstvo plačevati silne davke za vojno, povrh tega, da bodo morali še "naši vnuški plačevati obresti za silne državne dolgovne, ki jih je vlada napravila za vojno, vlečejo ljudem še na ta način po malem denar iz žepa. Na enem vogalu da jejo železne prstane za zlate; na drugem nabirajo; na tretjem prodajajo razglednice.

Pred kratkim je izdala "pomozna-pisarna" ministrstva za notranje zadeve novo serijo takih razglednic, štev. 8 do 11. Serija obsega boje za rusko zastavo v Mezani, kavalerijske boje pri Przemstvu junaške čine nekoga Bošnjaka pri Lvovu in izganjanje Srbov iz Srema.

Prijateljstvo avstrijskih patriotov gor ali dol, zamera sem ali tje, ali povedati moramo, da je to nova lumparija, s katero kažejo avstrijski mogotci vso podlost svojih barbarskih duš.

Avstrijski narodi se morajo sedaj pretepati s Srbi in z Rusi, s Francozi, z Belgijski, z Angleži Morajo — na komando. Ali šuftom, ki vladajo v Avstriji, to ni dovolj. Neizbrisno sovraštvo naj bi ostalo med narodi; avstrijsko ljudstvo naj bi se napilo divjega sovraštva do Rusov, do Srbov, do Francozov i. t. d.

"Tu imaš sliko, da ne pozabiš nikdar, kako smo se topli, kako smo jih klestili leta 1914. Koga? Rusa! Srba! Francoza! Kšš, kšš, kšš...!"

Zakaj prodaja Avstrija svojim narodom ravno bojne slike? — Zato ker ve, da imajo tudi podobne agitatorijske moči. S temi razglednicami hoče agitirati zase — to se pravi proti kulturi! Kajti sovraštvo, ki ga hoče vcepiti svojemu ljudstvu do drugih narodov v srec, je kulturni strup, ki učinkuje dolgo, dolgo v bodočnost.

Mislili ste, da se Avstrija bojuje proti ruskemu barbarstvu? — Njena dejanja pogledajte! Vsa so protikulturna, vsa so barbarska. Stara podla zatiralca svojih narodov se bojuje proti kulturi, se bojuje za barbarstvo.

Pri volitvah se polagajo temeljni kamni za bodočnost. Zidarji, ki so polagali slab fundament, ne bodo smeli čuditi, če bo hiša slaba.

PO ČEMER SO TISOČLETJA HREPENELA!

Oj, da bi človek mogel letati kakor ptič! Da bi obvladal zrak! Hrepenenje se je izpolnilo. In kakšne so posledice? Nekli vojni poročevalci pripoveduje: "Nikoli nisem videl nič groznejšega kot mesta, na kateri je metal "Zeppelin" bombe. Nihče si ne more niti misliti, kako grozovito učinkujejo te bombe in koliko človeških žrtev zahtevajo. Videl sem deset občin, na katere je metal "Zeppelin" bombe in povabil sem več odličnih oseb, da si ogledajo z menoj učinke.

Tako smo šli gledat poškodbe, papeški nuncij, ruski poslanec, privatni tajnik belgijskega kralja in dva ministra. Vse nas je pretresla groza, ko smo gledali poškodbe, tako je bilo vse razdejano in razbito. Prebivalci mesta Antwerpen so čisto potrti od grozne tragedije, ki jo povzročajo bombe iz Zeppelina."

Tisočletja je človek sanjal ikarske sanje in hrepenel, da bi mogel letati po zraku. V višavah je svoboda doma!

V višavah so... dinamitne bombe.

Anton Čehov: TO JE BILA ONA.

— Povejte nam kaj, Pjotr Ivanovič! — so dejala dekleta. Polkovnik si je zavihal brke. zakrehal in začel: — V letu 1843. je bilo, ko je naš polk stal pod Čenstohovim. In pripomniti je treba, moje cenjene zima je bila tisto leto tako ljuta in ni bilo dne, da si ne bi vojaki na straži odmrznili nosov ali da bi metež bil zamelel potov. Škri-pajoči mraz, ki je nastopil koncem oktobra, ni odnehal prav do aprila. Tiste čase, vedite, nisem bil tako star, prekajen tulec kakor sedaj, ampak, lahko si predstavljate, mladenič, mleko in kri skratka: fant od fare sem bil. Gidrav sem bil kakor pav, z denarjem sem razpisal na desno in na levo in svoje brke sem vihal kakor noben praporščak na svetu. Le z očesom sem pomežiknil, z ostrogo sem zaropotal in brke navihal, pa se je naošabnejša krasotica izpremenila v poslušno jag-nje. In željan sem bil ženskih kakor pajek muh, in če bi vam, cenjene, začel naštevati Židovke in Poljačke, ki so mi svoj čas visele na vratu, tedaj, bodite uverjene matematika ne pozna dovolj števil... Pridenite k vsemu še to da sem bil polkovni adjutant, da sem imenitno plesal mazurko in da sem bil oženjen s prekrasno žensko — bog ji daj večer mir in pokoj. Kakšen razposajenec in bistra glavica sem bil, si ne morete predstavljati. Če se je v okraju zgodil kak ljubzenski kozleč če je kdo šlahičiča usekal po gobcu, so vsi kazali s prstom na praporščaka Vivertova.

Kot adjutant sem mnogo letal po okraju. Zdaj sem jezdil po nakupu ovsa ali sena, zdaj zopet sem prodajal židom in panom vojaške konje, a najčesee sem s službeno pretvezo skakal k panočkam na randevu, ali pa k bogatim graščakom na karte... Na sveti večer, prav dobro se spominjam sem se peljal iz Čenstohova v Ševeljke kamor so me poslali po službenih opravkih. Vreme je bilo, rečem vam, neznošno... Mraz je škripal in se srdil, da so celo konji krehali, a jaz in moj voznik sva se prej ko v pol ure izpremenila v ledeni sveči... Ampak z mrazom se človek še zboga za silo, a pomislite: sredi pota je naenkrat vstal metež. Beli prt se je v trenutku obvil kakor vrage pred zornico, veter je zaječal, kakor da bi mu ugrabil ženo, cesta je izgnila. Prej nego v desetih minutah je mene, voznika in konje sneg popolnoma oblepil.

— Blagorodni gospod, pot smo zgrošili! — je dejal voznik. — Eh, vrage te vzemi! Kam pa si gledal, tepec? Vozi kar vpred morda se nataknejo na človeško bivališče!

In res, vozili smo se, vozili, sukali se in sukali in okolo polnoči so zadeli naši konji ob vrata graščine, kakor smo pozneje izvedeli, bogatega Poljaka grofa Bojadlovskega. Poljaki in Židje, to je za me vse eno, kakor hren po obodu, ampak po pravici rečeno: šlahta je gostoljubno plemo in ni jih bolj

strastnih ženic, kakor so panočke. Odprli so nam vrata... Sam grof Bojadlovski je živel tisti čas ravno v Parizu, in sprejel nas je njegov oskrbnik, Poljak Kazimir Kapcinski. Ni še potekla ura, pa sem že sedel v oskrbnikovem postopju in ljubimkoval z njegovo ženo, pil in igral na karte. Dobivši pet cekinov in napivši se, sem hotel spati. Ker ni bilo prostora v oskrbnikovem postopju, so me odvedli v eno izmed grofovskih sob. — Ali se ne bojite strahov? — me je vprašal oskrbnik in me peljal v malo sobo poleg ogromne, hladne in mračne dvorane. — Ali tukaj straži? — sem ga vprašal poslušajoč, kako zamolkel odmev ponavlja moje besede in korake. — Ne vem, — se je zasmajal Poljak, — ampak zdi se mi, da je ta kraj izredno prikladen za strahove in nečiste duhove. Dobro sem bil zavil v ovratnico in pijan sem bil kakor štirideset tisoč čevljarjev, ampak priznavam, da me je ob teh besedah po vsem životu spreletel mraz. Vrag vzemi, raje sto Čerkesov kakor en sam strah! Ampak kaj sem hotel — slekel sem se in legel... Moja lučca je le prav slabo razsvetljevala stene, a na stenah si lahko predstavljate, so bili portreti predsednikov, eden strahotnejši od drugega, starinsko orožje, lovski rogovi in druga fantazmagorija... Tih je bilo kakor v grobu, le v sosednji sobani so škrtale miši in je pokalo presušeno pohištvo; za oknom se je pripravljalo nekaj peklenškega. Veter je odpeval žalostinke, drevje se je pripogibalo in po oknu je turobno trkalo in škripalo. Dodenite k vsemu temu, da se mi je vrtele glava in z glavno ves svet... Ko sem zastinil oči, se mi je zazdelo, da roma moja postelj po vsem zapuščinem domu in se lovi manee z duhovi. Da zmanjšam svoj strah, sem ugasnil svečo — pri svitu so puščobne sobe še vse strašnejše nego v temi... Tri dekleta, poslušajoča polkovnika, so se primaknile bliže k pripovedovalcu in niso genile oči od njega.

— Bolj ko sem se trudil, da bi zaspal, — je nadaljeval polkovnik, bolj je spanec bežal od mene. Zdaj se mi je zazdelo, da se plazijo tatje skozi okno, zdaj sem zaslišal šepet, zdaj se je zopet nekdo dotaknil mojega pleča — pri kazovalca se mi je pošast, znana vsakomur, z razburjenimi živeci. Sedaj pa mislite, v tem vražjem kaosu glasov začujem različno šum, podoben šaranju šlap. Poslušam, poslušam, — in kaj mislite? — slišim, da stopa nekdo k mojim durim, zakašlja in jih odpira... — Kdo je tu? — vprašam in vstanem. — Jaz sem... ne boj se! — odgovori ženski glas. Odpravil sem se k durim... Poteklo je nekaj sekund, pa sem začutil, kako sta mi dve ženski roki, mehki kakor puh, legli okolo pleča. — Ljubim te... Dražji si mi od življenja, — je dejal prijeten ženski glasek. Goreč dih se je dotaknil mojih lic... Pozabil sem na metež, na duhove, na vse na svetu, z roko sem objel taljo... Oh, kakšna talja! Take talje izgotavlja priroda na izrecno naročilo, vsakih deset let enkrat. Tenka, kakor izklesana, strastna kakor dih mladeniča! Nisem prenesel, pritisnil sem jo k sebi v tesnem objemu... Na jina usta so se zčila v krepak, dolg poljub in... prisegam vam pri vseh ženskih tega sveta, tega poljuba ne pozabim do groba. Polkovnik je umolknil, popil pol kozarca vode in nadaljeval nižje: — Ko sem drugi dan pogledal skozi okno, sem uvidel, da so še hujski zameti... Odpeljati se nisem mogel. Ves dan sem sedel pri oskrbniku, igral na karte in pil. Zvečer sem bil zopet v puščobnem domu in ravno polnoči sem zopet objemal znano taljo... Da, gospodične, če ne bi bilo ljubezni, bi bil od dolgega časa poginil, zapil bi se bil gotovo. Polkovnik je vzdihnil, vstal in molče stopal po salonu. — No... in kaj je bilo potem? — je vprašala ena gospodična, u-nirojoča od pričakovanja. — Nič. Naslednji dan sem se že odpeljal. — No... in kdo je bila ta žen-ka? — so nestrpno vprašale gospodične.

— Jasnó je, kdo! — Nič ni jasno... — To je bila moja žena! Vse tri gospodične so skočile kvišku, skoro da užaljene. — Kaj... Kako? — so vprašale. — Oh moj bog, kaj je tu nejasnega? — je dejal polkovnik jezno in skomizgnil s pleči. — Mi-dim, da sem se dosti jasno izražal! V Ševelku sem se peljal z ženo... Prenočevala je ona v puščobnem domu, v sosednji sobi... To je prav jasno! — Nnn... — so izpregovorile gospodične in razočarano spustile roke. — Začeli ste lepo, a končali bog ve, kako... Žena... Odpustite, to ni prav nič interesantno in... tudi pametno ni. — Čudno! Torej ve bi hotele, da to ni bila moja zakonska žena, ampak kakšna postranska ženica! Eh, gospodične, gospodične! Če sedaj tako sodite, kaj bo, kadar se omožite? Gospodične so bile v zadregi. Namrdnile so se, namrščile čelo in razočarano zezvale. Večerje se niso pritaknile, iz kruha so gnetle kroglice in molčale. — Ne, to je... brezvestno! — je vzkliknila ena izmed njih. — Zakaj ste začeli, če je tak konec. Nič lepega ni v tej povesti... — Začeli ste tako zapeljivo in... naenkrat, odtrgali... — je dostavila druga. — No, no, no... saj sem se le pošalil... — je dejal polkovnik. Ne jezite se, gospodične, saj sem se le pošalil. To ni bila moja, ampak oskrbnikova žena... — Da?! Gospodične so se mahoma zveselile, oči so se jim zasvetile... Primeknile so se k polkovniku, in natakajoč mu vina obsipale starca z vprašanji. Dolgočasje je izginilo, kmalu je izginila tudi večerja, zakaj gospodične so dobile hud apetit.

Kapitalistično časopisje uravnava svojo pisavo po obzirih za svoj dobiček in za dobiček onih, katerim služi: Kapitalistov. Kapitalističen list ima vedno bogate vi-re. Kapitalisti vedo, kako dobro je zanje, če seje tisk nevednost, zmedenost in prazno radovednost med ljudstvom. Tisočak, vtaknjen v tak list, jim prinaša po deset tisočakov dobička: milijon, vložen v kapitalistično časnarsko podjetje, rodi nove milijone. Delavski list ne more vpraševati: Kaj mi nese? Zanj je merodajno edino vprašanje: Česa je treba delavstvu? Kaj koristi delavstvu? Delavski list ne more pisati resnico, tudi če si nakoplje s tem sovraštvo. Zato se mu nikdar ne odpirajo tisti viri, iz katerih teče bogastvo in kapitalistična uredništva in upravnistva. Če pa list pošteno služi delavstvu, ima delavstvo zaradi sebe moralno dolžnost, da vzdržuje svoje glasilo in skrbi za njegov razvoj. Kajti korist delavskega tiska je korist delavskega razreda.

Če bi prišel Kristus sedaj v Evropo in bi zopet zaklical: Ljubite se med seboj! — kaj bi se zgodilo? Zaprl bi ga in postavili pred vojno sodišče. DOBRI ŽELODEC. Ni ga na svetu večjega bogastva, kot je zdrav želodec. To pomeni dober in zdrav prebaven sistem. Ako je prebavni sistem v pravem, zdravem delavnem stališču, tedaj se navadno počutimo krepkim, ampak kakor hitro nastane najmanjši nered pri prebavi, potem je gotovo, da sledi nered za neredom, bolezen za boleznijo. Kaj naj se napravi da se ponovno postavi prebavni sistem na pravo delajoče stališče? Naš nasvet, na podlagi večletne izkušnje se glasi, da naj se takoj rabi Trinerjevo ameriško grenko vino. Ta sestava, vsebujoča pravo čisto rudiče vino in zdravilna zelišča, v prvej vrsti izdiči vse notranje prebavne dele telesa vseh zaostalih ostankov in jih obeni ojači. Ta pomenja zdravje in moč. V lekarnah. Jos. Triner, izdelovalec, 1333—R1339 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.

Po nenavadno težkem delu, morali bi si nadrgniti svoj život z

Triner's Liniment. (Trinerjevimi linimentom). To zdravilo je ravno tako dobro za okorelost v mišicah in sklepkih. Cena temu "Linimentu" je 50c, po pošti pa 60c. (Advertisement)

ANTON MLADIČ
moderna gostilna.
Toči pilsensko pivo in vina.
Kegljišče. Tel. Canal 4134
2348 Blue Island Ave.
Chicago, Ill.

VOJNE NEVARNOSTI NA FARMAH U WISCONSINU NI.

To je gotovo! Ravnotako je gotovo in resnica, da se v okraju Chippewa dobi najboljša farmarska zemlja v državi Wisconsin. Kupilo je tam pred kratkem več rojakov, ki se bodo prihodnje spomlad naselili. Vsi hvalijo krasno okolico in rodovitno zemljo na kateri obrode raznovrstni poljski pridelki; tudi tobak raste tam. Črna prst, brez vsakega peska. Vsi predpogoji za uspešno sadjerejo in živinorejo. Cel okraj že gosto naseljen in na stotine akrov sčiščenega zemljišča. Ob našem svetu teče bistra reka Chippewa s svojimi pritoki; v obilici je tudi kristalno čiste studenčnice. Dobre ceste vsepovsod. Pet milj oddaljena železniška postaja mičnega mesteca Cornell s tvornico za papir; kakih 18 milj od tod pa stoji glavno mesto okraja Chippewa, Chippewa Falls, eno največjih mest severozapadnega Wisconsin, z bogato industrio in velikim trgom za poljske pridelke. — Pišite nam še danes po natančen popis naše zemlje, ki ga pošljemo brezplačno. Aker od \$16 — \$20. Vozne stroške povrnemo, ako ni vse to res, kar pišemo. Zdaj je še čas, da si ogledate. Ne zamudite ugodne prilike. Pišite nam takoj.

SLOVENSKA NASELBINSKA DRUŽBA,
198 — 1st Ave., Milwaukee, Wis

NAZNANILO.
Naznanjam rojakom v Waukegan in North Chicago, Ill. da sem menjal saloon. Sedaj sem v prvem saloonu pri Genesee mostu, na južnozpadni strani. V novem modernem saloonu točim najbolj priljubljeno, domače Besley's pivo in najboljše vsakovrstno žganje. Rojakom se topla priporočam.

JOSIP SLABE,
216 S. Genesee St., Waukegan, Ill.
3—x

"Ako si nameravate naročiti grafonofon, ali importirane slovenske grafonofske plošče, obrnite se name. Imam v zalogi tudi ure, verižice, prstane in splotch vsakovrstne zlatnino in srebrnino.

A. J. Terbovec, Box 25,
Denver, Colo."

PHONE: CANAL 2014
POZOR! SLOVENCII! POZOR!
SALOON
s modernim kegljiščen
Bivši Martin Potokar place

Sveže pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter unijske smokke. Potniki dobe vedno prenočišče za nizko ceno. — Postrežba točna in izborna. — Vsem Slovcem in drugim Slovanom se topla priporočata

JAZBEC & OMAHEN
1625 S. Racine Ave., Chicago, Ill

Pazite na ta ovitek!

Nič redne ponaredbe alavnega Pain-Expeller-ja dobite čisto ako niste pazni. Pazite na sidro in ime Richter 25c in 5c pri vsah dobrih lekarnarjih.

F. Ad. Richter & Co.
74-80 Washington St
NEW YORK, N. Y.

DOBRI ŽELODEC.

Če bi prišel Kristus sedaj v Evropo in bi zopet zaklical: Ljubite se med seboj! — kaj bi se zgodilo? Zaprl bi ga in postavili pred vojno sodišče.

DOBRI ŽELODEC.

Če bi prišel Kristus sedaj v Evropo in bi zopet zaklical: Ljubite se med seboj! — kaj bi se zgodilo? Zaprl bi ga in postavili pred vojno sodišče.

DOBRI ŽELODEC.

Če bi prišel Kristus sedaj v Evropo in bi zopet zaklical: Ljubite se med seboj! — kaj bi se zgodilo? Zaprl bi ga in postavili pred vojno sodišče.

Če bi prišel Kristus sedaj v Evropo in bi zopet zaklical: Ljubite se med seboj! — kaj bi se zgodilo? Zaprl bi ga in postavili pred vojno sodišče.

Cenjani rojaki!

Kot stara trvdka za izdelovanje harmonik (tudi v starem kraju) kakor tudi popravo, se Vam priporočam za blagohotna naročila. Cene so najnižje, kvaliteta najboljša.

ANTON MERVAR, ml.
1162 E. 61. St., Cleveland, Ohio.

CARL STROVER
Attorney at Law
Zastopa se vseh sodiščih.
Specialist za tožbe v odškodninskih zadevah.
St. sobe 1009
133 W. WASHINGTON STREET
CHICAGO, ILL.
Telefon: Main 3969

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
Zdravnik za notranje bolezni in ranečelnik.
Zdravniška preiskava brezplačno — plačati je le zdravlilo 1924 Blue Island Ave., Chicago. Urađuje od 1 do 3 pop.; od 7 do 9 večer. Izven Chicago živi bolniki naj pišejo slovensko.

BELL PHONE 1318-7 FISK
MATIJA SKENDER
SLOVENSKI JAVNI NOTAR
ZA AMERIKO IN STARI KRAJ
5227 Butler St. Pittsburgh, Pa.

ALOIS VANA
— izdelovatelj —
sodovice, mineralne vode in raznih neopojnih pijač.
1837 So. Fisk St. Tel. Canal 1408

LOUIS RABSEL
moderno urejen salun
NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, WIS
Telefon 1199

J. A. FISCHER
Buffet
Ima na razpolago vsakovrstno pivovino, smokke, i. t. d.
Izvrstni prostor za okrepčilo.
3700 W. 26th St., Chicago, Ill
Tel. Lawndale 1761

Socialistične slike in karte.

"Piramida kapitalizma", s slovenskim, hrvatskim in angleškim napisom.
"Drevo vsega hudega" s slovenskim napisom.
"Zadnji štrajk" s hrvatskim napisom.
"Prohibition Dope" z angleškim napisom.

Cene slikam so 1 komad 15c;
1 tucat \$1; 100 komadov \$7.00.
Cene kartam: 1 komad 2c!
1 tucat 15c, 100 komadov 70c.
Poštino plačamo mi za vse kraje sveta.

INTERNATIONAL PUB. CO.
1311 E. 6th St.,
Cleveland, Ohio.

M. A. Weisskopf, M. D.
Izkušen zdravnik.
Urađuje od 12 A. M. — 3 P. M. in od 8—10 P. M. V sredo in nedeljo večer neurađuje.
Tel. Canal 474
1801 So. Ashland ave.
Tel. residence: Lawndale 8998.

DO mi opravi
Konzularne, atarokrajake, sodnijske in vojaške JAVNI NOTAR Kaker
207 Hancock St
Milwaukee, Wis.

Iz stare domovine

Zdravnike iščejo.

Avstrijski listi poročajo: Vojno ministrstvo išče civilne zdravnike za Galicijo. Zdravniki, ki so oglašali prostovoljno, dobe na dan 30 K. potne stroške in vso oskrbo. Oglasiti se je pri okrajnih glavarstvih.

Verjamemo, da iščejo zdravnike. Prepričani smo, da jih težko dobe. Tiste, ki so jih mogli po zakonu prisiliti v vojaško službo, so prisilili že davno. Ali kaj more vse to pomagati? V mirnem času je pač tupašam zdravnik, ki ima premalo opravka. V vojnem času se to temeljito izpremeni. Civilnemu prebivalstvu znanjka zdravnikov, ker jih pobere vojaštvo. V Trstu n. pr. je moralo takoj ob mobilizaciji oditi k vojakom nekaj več kakor dve tretjini zdravnikov bolniške blagajne. Naravno je, da ne more ostank zadostovati. Iz seznamov v Ljubljani vidimo, da je veliko število ondotnih zdravnikov pri vojakih. Tako je pač po vseh mestih.

Kljub temu, da zmanjka vsled mobilizacije civilnemu prebivalstvu potrebna zdravniška pomoč, pa vendar ne morejo vsi mobilizirani zdravniki zadostovati vojaštvu. Kajti pomisliti je treba, da se ranjenci in bolniki venomer množijo, zdravniki pa ne.

Nobena država na svetu nima toliko zdravnikov, da bi mogli opraviti veliko več dela kakor tisto, ki je v normalnih časih. Zdravnikov, ki bi samo čakali na vojno, v miru pa živeli od zraka. Naenkrat pa pride par stotico ranjenecov! Kdo more verjeti, da dobe vsi ti reveži tako zdravniško pomoč, kakršno bi potrebovali? Če bi bil vsak zdravnik iz železa in bi vsak cele mesece delal za tri ljudi, vendar ne bi mogli vsi skupaj opraviti vsega dela, ki se neprenehoma množijo.

Venomer prihajajo poročila, da se pojavlja kolera, da razsaja driska; koliko ljudi oboli brez nalezljivosti, ker ne morejo prenašati nečloveških štrapač, je zamočeno ali tudi njih število mora biti veliko. Če se zavleče vojna čez zimo, bo še večje.

Na bojiščih ne more samo krog. Bolezen je najgroznejša spremljevalka vojne, in v sedanjih časih, ko štejejo armade na milijone, so žrtve bolezni še veliko večje kakor v dobi laneknehtov.

Zdaj iščejo zdravnike za Galicijo! Naj bi ne bili začeli vojne, pa ne bi bilo takih akribi. Seveda, če zbolijo Berekthold, ne ostane brez zdravniške pomoči. Za poljske in rusinske kmete v Galiciji ga pa srce ne boli. Če ne bo zdravnikov, jih pa ne bo.

Kolera.

Avstrijsko ministrstvo za notranje zadeve razglasa: Po en slučaj azijske kolere se je zgodil v Sleziji in v Nymburku pri Poděbradu na Češkem. Obbolela sta iz Galijske dva vojaka. V Grehovu v Galiciji je obbolelo 38 vojaških oseb za kolero.

Torej priznavajo! Ne vemo sicer, če priznavajo vso resnico, ali že to, kar javljajo, upravičuje dovolj skrb. Ako ne čita človek vsake novice, da bi jo do jutri pozabil, ampak si napravi pregled onega, kar je izvedel, mora spoznati, da se je javljala kolera že v najrazličnejših krajih Avstrije. Naravno! Če se pojavi ta pošast na bojišču, jo morajo bolni in ranjeni vojaki raznesti na vse strani. In da se nevarnost s tem širi, se pač razume samo ob sebi.

Ministrstvo izdaje poročila v takem tonu, da bi tolažila prebivalstvo. Ali ljudstvo mora imeti v teh časih samo dosti moči in poguma, da prenaša muke, katere mu je pripravila brezvestna, zločinska vlada. Če bi si imelo pomagati le z njenimi tolažbami, ki moralo kmalu poginiti.

Medtem poročajo vedno o novih slučajih kolere. V Volšperku na Koroškem (v labodski dolini) je umrl za kolero gališki begunec Nikola Vosijnjak; v Zemunu, v vzhodni Slavoniji, je obolel neki civilist.

Še črnovojniki.

Starokrajaki listi poročajo, da bodo na Ogrskem od 16. novembra do 31. decembra novi nabori črnovojnikov. Po novem letu bodo potem ti črnovojniki poklicani pod orožje, in sicer najprvo mlajši in

lele kasneje starejši letniki. Verjetno je, da se bo slično postopalo tudi v Avstriji.

Take vesti dajejo oblasti namenoma nejasne v časopise, zato la se ne bi spoznala resnica. Sem se pa vendar ne da utajiti dejstvo, da so že davno pobrali tiste črnovojnike, ki so bili normalno sposobni za orožje. Prvič vemo sicer, da so bili s prvo mobilizacijo klicani tudi črnovojniki. Drugič nahajamo med izkazi ranjenih in mrtvih mnogo črnovojnikov.

Novi nabori črnovojnikov torej ne morejo pomeniti nič drugega, kakor da bodo pregledavali vse tiste, ki so jih doslej spoznavali za nesposobne, in pa da bodo nemara klicali še druge letnike, mlajše ali pa starejše od zakonito določenih.

5000 učiteljev s Češkega v vojni. Kakor poročajo priški listi, je bilo pri prvi mobilizaciji poklicanih pod orožje 2615 čeških in 1757 nemških učiteljev s Češkega. To število se je vsled naknadnega vpoklicanja starejših letnikov in pa vsled nabiranja novih rokrutov, rojenih med l. 1892—1894, gotovo zvišalo nad 5000.—To bo dobiček za ljudsko izobrazbo!

Prekajevalci mesa in vojna. — "Prager Tagblatt" poroča, da so sklenili prekajevalci mesa, da ne bodo več izdelovali klobas. Več izdelovalcev je bilo namreč kaznovanih, ker so izdelovali premajhne klobase.

Zaradi jezika. Izpred sodišča v Slov. Bistrici Marjeta Jevšenak, podomače Katerčka, je pravila, da je župnik iz Sv. Venčasa pobiral za Srbe in da bude kmalu zaprt. Za to obrekovanje je dobila imenovana teden dni zapora s postom, trdim ležiščem in temnico. — Druga ženska Eva Petek je istega župnika dolžila, da je rekel: Če zmagajo Srbi, bomo vsi srečni. Ker pa bodo zmagali naši, bomo vsi nesrečni. Za to je dobila ta ženska pet dni zapora z enim postom.

Mesto za gališke begunce. "Narodni Politika" poroča, da bodo za gališke begunce, ki so v velikem številu prišli tudi na Češko, zgraditi blizu Choena posebno mesto za 22.000 oseb. Gradilo so že začeli in stavbe bodo kmalu končane. Zgradili bodo 40 enonadstropnih hiš, od katerih bo vsaka 67 metrov dolga in 13 metrov široka. V vsaki hiši bo za 528 oseb prostora. Po tri hiše bodo imele skupno kuhinjo, v katerih se bo kuhalo za 1600 oseb. Glavna cesta bo široka 60 metrov, postranske ulice pa 10 metrov. Mesto dobi svojo posebno upravo, ki jo bo uredilo praško namestništvo. Razen tega dobi mesto svojo šolo, bolnišnico, delavnice, skladišče živil, kopalnice, električno razsvetlavo itd. Mesto se bo zgradilo na državne stroške, ravnotako bo država tudi preživljala begunce. Samo kako jih bo preživljala!

O požaru v veliki ladjedelnici v Trčihu na Primorskem, ki smo ga tudi mi omenili, poročajo še to: Dne 14. oktobra dopoldne je nastal v ladjedelnici Cantiere Navale Triestino iz še neznanih vzrokov ogenj, in sicer pod ogrođjem novega parnika št. 39 (sestre-ladje je parnika "Kaiser Franz Josef I."), čigar spuščanje v morje je bilo nameravano za mesec januar. Ogenj je v kratkem času dobil velike dimenzije. Bati se je bilo, da se podre celo ogrođje, kar bi bilo povzročilo mnogo milijonov škoda. Plamen, ki je sprednji del ogrođja popolnoma objemal, je udaril tudi na ogrođji na obeh straneh postavljenih parnikov št. 47. in 67. Na signalni žvižg so delavci v ladjedelnici takoj opustili delo in začeli z gašenjem, katerega so se pozneje udeležila tudi gasilna društva iz Trčiča, Roveljia, Zagrada in Gorice. Iz Trsta sta prihitala vladna parnika "Audax" in "Pelagos" ter en tender vojne mornarice. Gašenja so se udeležili tudi oddelek črnovojnikov iz Trčiča, oddelek pomorščakov in vojniki iz Pazvana in Trčiča. Na nogorišče sta poleg raznih uradnih osebnosti prišla tudi tržaški vojni in pomorski zapovednik, kontreadmiral baron Koudelka, in predsednik pomorske oblasti Delas. Malo pred poldnevom je bil požar lokaliziran. Valed velike vročine plamena so bili skrivljeni klopki na sprednjem delu in je bil parnik tudi v svoji notranjosti

močno poškodovan. Škoda še ni dognana, je pa vsekakor jako znatna.

Olajšave pri zidanju javnih plopj. Hiše in poslopja, namenjena javnosti in javnim interesom, se smejo sedaj zidati brez vsakih formalitet in dovoljenj od merodajnih oblasti. Treba je samo narčrt predložiti tozadevnim ministrvom.

Papirnatega denarja po 1 K ne bo. Svoj čas se je poročalo, da bo izdan papirnat denar po 1 krono. Kakor se sedaj sliši, so to namero opustili, ker je drobiža dovolj na razpolago.

Vpraša se le, kdo ima drobiž. In kdo ima debeli denar.

Drobne vesti.

Zločin ali kaj? Iz Maribora poročajo: Že pred tedni se je tu odigral zagoneten slučaj. Zdravniki, ki so šli v Kamniško grapo "koze" cepit, so zjutraj našli ob cesti na Kamelju finančnega nadpaznika Fr. Rupnika v nezavesti. Imel je zlomljene roke in noge, prsni koš vdrt in lobanjo počeno. Blizu njega je ležalo kolo, ki pa je bilo skoro popolnoma nepoškodovano. Vse poizvedbe so ostale brez uspeha in se še sedaj ne ve, so je li Rupnik ponesrečil, ali pa je bil napaden, kajti ves ta čas ali ni prišel k zavesti ali pa govoriti ni mogel. aZ umor, ozir. uboj, govori dejstvo, da je bilo kolo izredno malo poškodovano in okoliščina, da je bil Rupnik vsled svoje strogo splošno neprijatelj med kmeti.

Cigani so vlomili v trgovino Wegscheider v Radgoni na Štajerskem in odnesli za 15.000 K. blaga.

Otroka zapustila. Dne 23. sept. je prinesla v otroško zavetišče "Angelorum" v Spod. Šiki neka kmetska ženska triletnega dečka, za katerega je rekla, da se piše Jožef Urbančič, ter da pride zvečer ponj. Ker je pa ni bilo nazaj je nedvomno, da so vsi podatki napačni in da se je ženska na ta način hotela samo iznebiti otroka.

Železniška nezgoda. V nedeljo je skočilo na postaji Nemška Bistrica 29 voz tovornega vlaka s tira. Vozovi so se drug v drugega zadržili in velikanski kup lesa ter podrtij je zaprl vse štiri tise na postaji. Na srečo ni bil nihče od osebja na vlaku ranjen.

Predpisi o klanju telet. Vlada je izdala odredbo, ki meri na to, da se omeji klanje telet. Odslej se bodo smela klati teleta, ki niso še šest mesecev stara, samo s posebnim dovoljenjem uradnih organov, oziroma županstva. Manj kakor šest mesecev stara teleta se bodo smela klati samo, če niso sposobna za rejo, če ni zanje prostora, ali krme, ali če je lastnik v takih gospodarskih razmerah, da je klanje zanj potrebno. Vlada upa, da se bo pač klalo še vedno dovolj telet za konsum, živinoreja pa da se bo vendar ohranila na sedanji stopnji.

Nesreča pri transportu avst motornih baterij. Avstrijske motorne baterije so sodelovale pri Antwerpju. Pri odpeljavi z železnice je več vagonov skočilo s tira. Pri tej nezgodi je bil poveljnik stotnik Ferd. Amman ubit, pra porščak Wollner pa si je zlomil nogo. Baterija ni bila poškodovana.

Hvalabogu, da ni bila poškodovana! En človek je sicer ubit, eden si je zlomil nogo... ampak to so le ljudje. Da se le materialu nič ni zgodilo!... To je morala vojna.

Poizkušen samomor. V terek dne 20. oktobra zjutraj se je težko obstrelila v vlaku iz Maribora 20 letna prodajalka Angela Kosi. Spravili so jo nezavestno v celjsko bolnišnico. Vzrok poizkušene samomora ni znan.

Tatvina. V noči od petka na soboto je bilo prodajalki čevljev Mariji Kogojevi iz stanovanja v Florijanski ulici št. 12 v Ljubljani ukradenih 47 kron. Tatvine je sumljiv neki neznani možki.

Repatca. Severo-zahodno od Zagorja proti Kamniku se je prikazala zvezda-repatca. — Repatca severo-zahodno.

Vojni kruh. Pod predsedstvom trgovinskega ministra Schusterja so se zadnje dni vršila posvetovanja o uvedbi enotne vrste krhna tkzv. normalnega ali vojnega kru-

ha. Ta kruh naj bi se peklo iz zmesi ržene, pšenične in krompirjeve moke. Na ta način bi se doseglo, da ne nastane pomanjkanj žita. Dunajska posvetovanja so imela namen dognati gospodarsko, tehnično in sanitarno uspešnost evet. predpisov o normalnem kruhu. Kakor se poroča, so se posvetovanja končala ugodno. Torej vendar ni dosti žita! Ampak naj bo kruh iz kakršnekol zmesi — kaj pomaga, če ni denarja?

Nezgod. Ko je minuli teder 20letna delavka Neža Kragelj v pivovarni "Union" opremljala steklenice s pasteriziranimi kapiami, ji je razneslo steklenico in levo roko tako poškodovala, da je morala iskati zdravniške pomoči — 35letni delavec Ivan Juvan se je na Mirju pri narezovanju zelinih glav na desni roki tako poško doval, da je moral iskati zdravniške pomoči. Oba sta ostala v domači oskrbi.

Tatvina. Koncem zadnjega meseca je neki dan posestnica Katarina Šušteršičeva z radovljiškega okraja sedela na neki klopi na Ambroževem trgu ter imela poleg sebe usnjato ročno torbico, v kateri je bilo 100 K denarja in nekaj drugih malenkosti. K njej je prisedel 40letni neznanec, ji izmaknil neopaženo torbico in odšel. Mislijo, da je bil tat kak rezervist katerega pa bo seveda težko izbrati kot pravega.

Rabuka. Minoli teden se je v neki žganjarni na Dunajski cesti v Ljubljani neki Fran Žagar, ki je že precej znan nasilnež, sprl s curjarjem Okornom z Gline. Ker je Žagar uvidel, da njegova beseda ne učinkuje dovolj, je potegnil iz žepa nož in ga na desni roki z njim sieer ne opasno, pač pa občutno obklal. Žagarja je stražnik aretiral.

Zastrupljeno vino. Prvo sredo tega meseca zvečer je našel stražnik Jakob Posnitsch v Celju vrtnarja Fr. Marescha, njegovo ženo Terezijo in 11letno hčerko Beti, ki so ležali na tleh. Ker se je zdelo, da so zastrupljeni, so jih oživljali in oživeli. Dr. Gollitsch je ukazal, da so prenesli vso rodbino v bolnišnico, iz katere so jih že v četrtek izpustili. Zdi se, da je vino Maresch sam zastrupil, ker se je vedno prepiral s svojo ženo. Strup si je tudi lahko prekrbel, ker služi kot črnovojniki v neki rezervni bolnišnici. Marescha so aretirali in izročili vojaškemu štacijskemu poveljstvu.

Velik požar pri Konjicah. — Neki sedemleten deček je 14. okt. zažgal gospodarsko poslopje Fr. Pučnika v Perovecu, ki je zgorelo. Ogenj je uničil tudi Pučnikovo hišo s gospodarskimi poslopji sosedca Franca Leskovarja. Škoda je velika, ker so uničena tudi vsa živila in krma. Gasila je domača požarna bramba in orožništvo. Posebno je odlikoval orožniški stražmojster Ivan Danko.

Zdravniške zapovedi proti okuženju. Ljubljanski "Slovenski Narod" piše: Kolera, legar, gripa in druge bolezni kužnega značaja so se vsled sedanje vojne že začele pojavljati v nekaterih krajih naše države. Zato opozarjamo občinstvo na naslednje zdravniške zapovedi: 1. Snaži svoje telo koplji se pogostoma v čisti vodi in umivaj se z milom. 2. Pusti zrak in luč v svoje stanovanje in skrbni, da bo v hiši vedno vse snažno. 3. Bodi zmeren v jedi in v pijači. 4. Ne uživaj surovega sočivja, nezrelega in neolupljenega sadja. 5. Pij samo čisto vodo ali kuhano. 6. Ne obiskuj po nepotrebnem bolnikov in ne jej in ne pij ničesar v bolnikovi sobi. 7. Če kdo oboli, pokliči takoj zdravniška. 8. Ne upiraj se, če te je treba v bolnico prepeljati. 9. Pusti si koze cepiti. 10. Izpolnjuj vse ukaze sanitetne oblasti.

BODITE NEODVISNI — LA-STUJE KMETIJO.

Agrikulturni oddelek Rock Island železnice je napravil svoje študije glede uspeha agrikulturnih prilik, ki jih nudijo posameznim državam za kmetijstvo evropskim naseljencem. In prepričali smo se, da za vse, ki prihajajo iz srednjega zapadnega dela Evrope je najboljšje posekano zemljišče v Arkansasu in Louisiani, ker daje najboljšje ugodnosti. Pišite ali s pa osebno oglašite pri L. M. Allen, P. T. M., Rock Island Lines Room 718 La Salle Station, Chicago, Illinois. (Adv.)

ZOPET

pošljamo denar v staro domovino, po ravno istih cenah kakor preje.

Prodaja parobrodskih listov (šifkart) je vstavljena do nove objave.

Za vse bankovno poslovanje obrnite se na dobro znano in zanesljivo

KASPAR STATE BANK

1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

Ameriška Državna Banka

1825-1827 Blue Island Avenue
vokal Loomis ulice
Chicago.

KAPITAL \$500,000 00
VLOŽENA GLAVNICA \$2,300,000 00

Naše podjetje je pod nadzorstvom "Clearing House" čikaških bank, torej je denar popolnoma sigurno sliozen. Ta banka prevzema tudi uloge poštne hranilnice Zdr. držav. Zvršuje tudi denarni promet S. N. P. J. Uradne ure od 8:30 dopoldne do 5:30 popoldne; v terek in četrtek je banka odprta do 9 ure zvečer. Denar vložen v našo banko nosi tri procenta. Bodite uverjeni, da je pri nas denar naložen varno in dobičkanosno.

KADAR potrebujete društvene potreščine kot zastave, kape, regalice, uniforme, pečate in vse drugo obrnite se na svojega rojaka

F. KERŽE CO.,
2711 South Millard Avenue.
CHICAGO, ILL.

Cenike prejmete zastoj. Vse delo garantirano.

5 pristnih pijač, Kranjski Brinjevec, Slivovic, Tropinovec, Grenko Vino in in to so: Highlife Bittera. Moja tvrdka je prva in edina slovenska samostojna v Ameriki, ki importira igane pijače naravnost iz Kranjskega. Naročite si poskusni zaboj, koliko steklenic in katere pijače hočete, samo da bo eden zaboj, 12 steklenic. Moje cene so nižje nego kjerkoli drugje, ker mi ni treba plačevati dražih agentov. Prodajam samo na debelo. Pišite po cenik.

A. HORWAT,
600 N. Chicago, St., Joliet, Ill.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ
224 BROAD STREET TEL. 1475 JOHNSTOWN, PA.

Nevspešnost.

Kadarkoli ste neuspešni, nikar ne pripisujte to svoji usodi. Poskusite najti vzrok in čudili se boste, kako mnogokrat ste sami krivi neuspešnosti. Odstranite vedno vzroke, če je mogoče, in ogibajte so jih v bodoče. Če je vaše zdravje v nevarnosti — posebno če niso v redu prebavni organi, pa niste uspeli z nobeno remeduro, tedaj poskusite.

Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino,

ki je le v redkih slučajih neuspešno. Posebno zanesljivo deluje na prebavne organe, ker pred vsem očisti neprebavljene snovi da so močne vrtni brez vsake pomoči svojo funkcijo.

Ta moderen pripomoček ima prijetno grenak okus in deluje hitro in vspešno. Rabite ga kadarkoli vam poide tek, kadar Vas nadleguje zaprtje in njega posledice, kadarkoli imate bolečine v želodecu in trpite na kašnji maladiji, ki so posledice zaprtju.

JOS. TRINER
Uvaževalec in Izvaželavec.
1333-1339 So. Ashland Ave. Chicago, Ill.

Ne pozabite, da ima TRINERJEV LINIMENT dober učinek na reumatične in neriagične bolečine, v slučajih otrdelosti mišic in gibov, v slučajih stekline in izmaklosti.